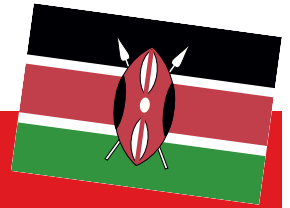




HOLGER BERNT HANSEN: DERFOR VIRKER BISTANDEN. HAN HAR GODKENDT FLERE BISTANDSPROGRAMMER END NOGEN ANDEN, OG KENDER GUD OG HVER MAND I AFRIKA. I 20 ÅR HAR HAN SAT SIT PRÆG PÅ DANSK BISTAND SOM MEDLEM AF DANIDAS STYRELSE. LÆS INTERVIEW SIDE 12-13.

VUROEN OG DET POLITISKE KAOS I **KENYA FORTSÆTTER.** IMENS DEN SIDDENDE **PRÆSIDENT KIBAKI** OG OPPOSITIONSLEDEREN **RAILA ODINGA** SPILLER ET FARLIGT SPIL OM MAGTEN, ER DET BEFOLKNINGEN, DER LIDER. LÆS TRE BUD PÅ, HVAD DER SKAL SKE MED DANSK BISTAND TIL LANDET. LÆS SIDE 6-7.



ud>ikling

NYHEDER OG DEBAT OM
UDVIKLINGSBISTAND

Februar Nr. 01/2008



Illustration: Rasmus Meisler/Spild af Tid ApS.

TEMA: U-LANDS(P)OPLYSNING

0,3 pct. af den samlede danske udviklingsbistand på 14 mia. kr. Så meget – eller lidt vil nogen synes – fylder oplysning om u-landene og om den bistand, vi giver til dem. Alligevel har oplysningskronerne fyldt vældigt meget i den danske debat de seneste to et halvt år. U-landsoplysningen har udviklet sig til noget af en kamplads. Og helt aktuelt: En privatmand giver ti. mio. kroner i protest ”mod regeringens nedskæringer og et snævert menneskesyn”. *Udvikling* tager i en række artikler i dette og næste nummer temperaturen på u-landsoplysning. Læs tema side 14-17.

INDHOLD

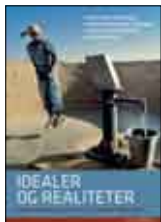
SKRØBELIG FRED I NEPAL

Nepaleserne går til valgene den 10. april og monarkiet afskaffes. Men er det nok til sikre fred? Efter halvandet års fred er der stadig sammenstød mellem maoister og regeringen. At afskaffe landets monarki ser ud til blot at være en lille del af en lang reformproces. *Udvikling* har været i det bjergrige land og blandt andet besøgt en af de FN-lejre, der huser de nu arbejdsløse maoistiske soldater.

Læs mere om Nepal på side 8-9.



Foto: Line Wolf Nielsen.



MAMMUTVÆRK OM DANSK BISTAND

Den nye bog fra Gyldendal *Idealer og Realiteter* stiller skarpt på dansk udviklingsbistand fra 1945 og frem til i dag. Med vægt på tiden efter 1962 beskriver mammutværket de politiske miljøer og personer, som har haft indflydelse på Danmarks udviklingsbistand. Det giver indtryk af at udviklingspolitik snarere er indenrigspolitik end noget andet. Professor Martin Paldam anmelder.

Læs BØGER side 22.

V-POLITIKER TIL MILJØ-NGO

Efter 17 år som medlem af Folketinget og seks år som udviklingspolitisk ordfører for Venstre siger Pia Larsen farvel til Folketinget til fordel for nye udfordringer som *Corporate Partnership Manager* hos CARE Danmark. *Udvikling* har talt med den tidligere politiker om CARE og karriereskift.

Fem skarpe til Pia Larsen på side 27.



ud>ikling

Udgives af Danida, Udenrigsministeriet, Asiatick Plads 2, 1448 København K
Telefon 33 92 00 00, Fax 33 92 07 10
34. årgang, Udkommer otte gange om året. Trykplag: 12.800
ISBN nr. 978-87-7667-854-8 (papirversion)
ISBN nr. 978-87-7667-855-5 (netversion)
ISSN nr. 0106-0570

Abonnement (gratis), adresseændringer og udsendelse
www.udvikling.dk eller kontakt Schultz Distribution:
Telefon 43 22 73 00, schultz@schultz.dk

Redaktion

Redaktør: Stefan Katić (sk) (stekat@um.dk) 33 92 02 50
Journalist: Morten Østervang (mø) (morost@um.dk) 33 92 01 61
Journalistpraktikanter: Thomas N. Hougaard (th) (thohou@um.dk) 33 92 00 66
og Line Lagoni Leonhard (lll) (lilleo@um.dk) 33 92 00 52
Ansvarshavende iflg. presseloven: Kontorchef Eva Eggesborg Hansen
Redaktionen er afsluttet den 18. januar 2008

Annocesalg:

Christian Irgens – 33 92 13 84

Nyt om navne:

avisenudvikling@um.dk

Design, layout og illustration:

1508 A/S

Tryk:

Skive Folkeblad. Trykt på svanemærket papir med miljøvenlige farver.

Hjemmeside:

www.udvikling.dk. Her findes blandt andet tidligere numre og artikelbibliotek.
Tidligere numre på tryk kan rekvireres fra Netboghandelen på:
www.danida-publikationer.dk eller hos DBK Logistik Service på telefon 32 69 77 88.

Artikler i *Udvikling* udtrykker ikke nødvendigvis Udenrigsministeriets synspunkter.

Danida



SOM AT BLANDE VAND OG OLIE?

Et læsermøde om u-landsforskning og NGO'er

Start set ingen danske NGO'er bygger deres projekter på resultater fra u-landsforskning. Og meget få u-landsforskere studerer de interne dynamikker i NGO'erne.

Der er tale om to verdener, der er adskilt af temmelig vandtætte skodder – både bevillingsmæssigt, traditionsmæssigt og ikke mindst mentalt.

To seniorforskere fra Rehabiliteringscenteret for Torturofre (RCT), Steffen Jensen og Henrik Rønsbo, har studeret to internationale NGO'er i Sydafrika og Guatemala. Resultatet viser, at NGO'erne kun i ringe grad baserer udviklingen af deres aktiviteter på et forskningsresultater af, hvad der virker.

Vel mødt til et spændende LÆSERMØDE.

Tid: Onsdag den 12. marts 17.00 – 19.00.

Sted: Annonceres i Udvikling 2/2008 samt på www.udvikling.dk

NÅR KATASTROFEN RAMMER – OG DANMARK HJÆLPER

Denne publikation fortæller om den danske katastrofebistand til nødlidende efter natur- og menneskeskabte katastrofer i udviklingslandene – umiddelbart efter at en sådan krise er indtruffet. Danmark har tradition for at hjælpe andre lande i nød og har en "Strategi for Danmarks humanitære bistand". Denne humanitære bistand er i sin kerne rettet mod at imødekomme de nødlidendes grundlæggende behov for hjælp og beskyttelse.

Pjecen beskriver de mange danske aktører, der står parat til med kort varsel at rykke ud til en hvilken som helst plet på jordkloden for at levere en hurtig og livsvigtig indsats. Desuden belyser pjecen de principper, som den danske katastrofeindsats ydes efter, og de muligheder, vi har for at hjælpe.

Læs mere på: www.danida-publikationer.dk



DANMARKS UDVIKLINGSSAMARBEJDE MED ZAMBIA 2007-2011

Danmarks nye landestrategi for udviklingssamarbejdet med Zambia frem til 2011 fortsættes, nu inden for rammerne af en fælles landestrategi sammen med øvrige internationale samarbejdspartnere og på basis af Zambias egen fattigdomsstrategi.

Zambias regering påtager sig et langt stærkere ejerskab af udviklingsprocessen, hvilket er en nødvendig forudsætning for at forbedre den økonomiske vækst, reducere fattigdommen og opnå 2015 Målene.

Det danske partnerskab med Zambia vil omfatte udviklingsbistand på omkring 245 mio. kr. årligt, som fokuserer på sektorprogrammer inden for uddannelse, infrastruktur, vand samt støtte til miljø, god regeringsførelse, civilsamarbejdsstøtte, nabolandsindsatser, virksomhedssamarbejde og blandede kreditter.

Ny publikation kan downloades eller bestilles på: www.danida-publikationer.dk



IBIS OG MS SLAP MED SKRÆKKEN

Sidste år skulle de store ramme-NGO'er selv stampe ti procent af projektmidlerne op fra private bidragydere, hvis de fortsat skulle modtage Danida-støtte. Trods protester da kravet blev vedtaget i 2005, er det lykkedes for alle. Og de fleste synes tilmed nu, det er en god ide.

Af Morten Seifert

Kan en organisation være folkeligt forankret, når den modtager 98-99 pct. af sine penge fra staten?

Det mente regeringen i hvert fald ikke i 2005, da den indførte et nyt krav om en vis egenfinansiering for de seks store u-landsorganisationer, der har indgået en rammeaftale - og dermed sikret et fast, årligt beløb - med Danida.

Ti pct. af rammebevillingen skulle stampe op af private bidrag. Danida skelede hér til andre lande, hvor en ofte endnu større egenfinansiering var normen. Selv bløde bistandslande som Norge og Sverige havde allerede da et ti-procents-krav.

Kravet om egenfinansiering gælder kun rammeorganisationerne, som der i øjeblikket er seks af, nemlig Røde Kors, Folkekirkens Nødhjælp, Mellempfolkeligt Samvirke (MS), Red Barnet, Ibis og Care.

I 2007 slog kravet igennem med fuld ti-procents styrke (i 2006 havde man startet blødt med fem pct.).

Udvikling har lavet en rundspørge for at finde ud af, hvordan det gik.

Den holdt hjem

Den store test har været husstandsindsamlingerne i efteråret, hvor indholdet af raslebosserne uden tvivl er blevet optalt med stor spænding.

Men alle organisationerne melder, at de kom i mål. Både nyttilkomne og de mere garvede indsamlingsorganisationer.

Hanne Christiansen, økonomichef hos Red Barnet, siger:

- Vores omsætning på rammen i 2007 var cirka 39 millioner og i vores landindsamling rejste vi syv millioner (=18 pct., red.). Så alene med landsindsamlingen har vi allerede overfinansieret vores eget bidrag.

Samtidig med kravet om egenfinansiering fik de berørte organisationer nemlig lov til lave landsindsamlinger, hvilket kun Røde Kors og Folkekirkens Nødhjælp (samt Dansk Flygtningehjælp) tidligere havde lov til. Særligt for Ibis og MS, som ikke havde udviklet mange andre kilder til privat finansiering, har dette haft stor betydning.

Størst har usikkerheden nok været om, hvorvidt Ibis kunne nå målet. Organisatio-



Og hav så god indsamling! Foto: Lotte Ærsøe, Ibis.

nens generalsekretær, Vagn Berthelsen, synes, at kravet kom for pludseligt, og det gav problemer for landsindsamlingen:

- Kravet blev vedtaget i december 2005 med effekt fra januar 2006. Vi lavede så landsindsamling allerede i september 2006 og igen i maj 2007. Set i bakspejlet var det nok for hurtigt. Vi har endnu ikke en struktur til at lave en god landsindsamling. Vi lever op til kravet og kan levere de ti pct. Men vi har ikke meget frirum, fortæller han.

Ikke mere folkeligt

Men selvom Ibis klarede skærene, har det ifølge Berthelsen ikke ført til øget folkelig forankring. Han siger:

- Det er fint nok, at NGO'erne skal kommunikere i øjenhøjde. Det giver en kontant opbakning i befolkningen til det, vi laver. Men egenfinansieringen koster arbejdskraft, så vi har måttet nedprioritere nogle af vores skoleaktiviteter - som for os også er folkelig forankring - fordi fundraising lægger beslag på mere tid. Vi kan ikke nå det hele.

MS havde tidligere en meget lav grad af egenfinansiering, men klarede også ti-procents grænsen i 2007. Ligesom hos Ibis var der problemer med at omstille sig hurtigt, selvom der siden har været positiv spin-off:

- Kravet om egenfinansiering kom samtidig med, at oplysningsbevillingen blev fjernet. Det betød særdeles mærkbare ændringer for MS. Nu skulle vi pludselig til at kommunikere for at rejse penge frem for at kommunikere for at oplyse danskerne. Men på den positive side må jeg sige, vi er blevet lidt smartere, hurtigere, skarpere og måske mere folkelige, siger generalsekretær Frans Mikael Jansen og fortsætter:

- Vi prøver at undgå at gå på kompromis med indholdet. I 2006 var konceptet for vores landsindsamling *Giv verdens fattigste en jule-*

gave. I 2007 havde vi temaet *Mit største ønske er indflydelse*, som vi fandt mere seriøst. Og det fungerede faktisk.

Mere professionelle

Hos Care Danmark melder generalsekretær Niels Tofte om en egenfinansiering af rammeprojekterne i 2007 på cirka 13 pct. Han siger:

- Konkurrencen om midlerne er hård, men vi besluttede allerede i 1999 at skaffe flere private midler, så vi var allerede godt i gang, da det blev et krav.



Det koster penge at tjene penge. Og det koster flere end det gjorde tidligere.

Økonomichef Hanne Christiansen, Red Barnet.

Red Barnets økonomichef, Hanne Christiansen, udtrykker en vis bekymring for, at indsamlingerne også kan skade opbakningen:

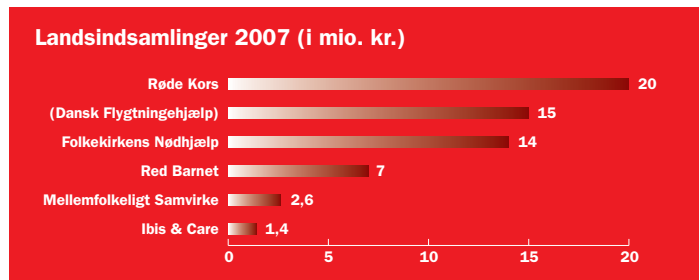
- Der er blevet flere indsamlinger og NGO'erne er blevet mere aggressive. Og det er nok ikke positivt i den offentlige mening og smag, hvis vi for eksempel begynder at bruge reklamer og tv-spots. Det koster penge at tjene penge. Og det koster flere end det gjorde tidligere.

Folkekirkens Nødhjælp forventer en egenfinansiering mellem 15 og 20 pct. for 2007. Ligesom hos Care startede Folkekirkens Nødhjælp arbejdet med at øge egenfinansieringen, længe før det blev et krav.

Røde Kors havde heller ingen større vanskeligheder med at finde de 10 private pct. til rammeprojekterne. Organisationen har lang tradition for at indsamle private midler. Pressechef Hans Beck Gregersen hæfter sig ligesom Red Barnet ved den skærpede konkurrence:

- Der er ingen tvivl om, at konkurrencen er blevet hårdere end for 10 år siden. Men faktisk samler vi ligeså meget ind stadigvæk. Danskerne giver simpelthen flere penge. Jeg tror, det er fordi, vi er blevet bedre til at forklare, hvad vi laver. Vi er blevet mere professionelle. Og det er i hvert fald positivt.

Morten Seifert er MSc og journalist.





Tanzania-evalueringen kan blive pejlemærke for fremtidige fællesevalueringer, hvor flere donorer står bag én rapport. Her fødeklínik på distriktshospitalet i byen Bagamoyo. Foto: Jørgen Schytte.

HELT UDEN DANNEBROGSFLAG

Evalueringer-revolution. Seks donorer og Tanzanias regering laver fælles evaluering af sundhedssektoren i landet. Målet er en evaluering, som tanzanierne kan bruge til noget.

Af Jesper Heldgaard

Med en årlig støtte på omkring 100 mio. kr. er Danmark blandt de markante donorer til sundhedssektoren i Tanzania. Ikke desto mindre indeholder en netop udkommet 168 sider lang evalueringsrapport om sundhedssektoren i Tanzania 1999-2006 ikke ét eneste ord specielt om den danske bistand.

Alligevel betegner Danida evalueringen som særdeles vellykket og brugbar og et eksempel på fremtidens evalueringer.

Det kræver en forklaring. Den kan ministerråd Lars Elle fra Danidas Evalueringskontor give, for han har i tre år styret forberedelsen og gennemførelsen af evalueringen:

– Med den måde, vi nu støtter sundheds-

sektoren i Tanzania på, giver det ikke meget mening specielt at evaluere den danske bistand. I dag er vores mål ikke at bygge 'danske' klinikker og hospitaler, men at hjælpe tanzanierne med at opbygge deres nationale sundhedsvæsen og realisere deres sundhedsplan. Det er helt i tråd med Paris-erklæringen fra 2005 om at gøre udviklingsbistanden mere effektiv og lade modtagerlandene overtage en større del af styringen, og den udvikling skal evalueringerne afspejle, siger han.

Men de nye tider er ikke uden problemer, indrømmer Lars Elle og henter den scrapbog, hvor han samler danske mediers artikler om de evalueringer, Danida står bag:

– Der er kommet færre artikler til scrapbogen, efterhånden som den direkte omtale af dansk bistand er kommet til at fylde mindre i evalueringerne. Tanzania-evalueringen gav stort set ingen omtale, og det er da et problem for de skatteydere og politikere, der gerne vil vide, hvad der kommer ud af den bistand, vi giver. Så her har vi en udfordring, siger han.

Større gennemslagskraft

Løsningen er ikke at vende tilbage til de 'gammeldags' evalueringer, hvor hver donor evaluerer 'sin' bistand, mener hverken Lars Elle eller konsulent Tom Dahl-Østergaard fra COWI. Han har arbejdet med udviklingsbistand i 20 år og var med på holdet bag Tanzania-evalueringen.

– Når over halvdelen af den danske støtte til sundhed går til en fælles sundhedsfond, som vi i øvrigt roser i høje toner i evalueringen, så er det allervigtigste for Danmark at vide, om det samlede sundhedsvæsen, som fonden er med til at finansiere, udvikler sig i den rigtige retning. Og det er dét, evalueringen fokuserer på, siger Tom Dahl-Østergaard og tilføjer:

– Dertil kommer, at evalueringen bliver brugt flittigt i Tanzanias nationale sundhedsplan, der er under revision. På den måde får den evaluering, Danmark har været med til at

finansiere og styre, stor gennemslagskraft.

Tom Dahl-Østergaard medgiver, at det både har kostet tid og kræfter at involvere så mange forskellige donorer og tanzanianske myndigheder i evalueringen:

”

Tanzania-evalueringen gav stort set ingen (presse-)omtale, og det er da et problem for de skatteydere og politikere, der gerne vil vide, hvad der kommer ud af den bistand, vi giver.

Lars Elle, Danida

– Det havde selvfølgelig været lettere, hurtigere og billigere at lave en rent dansk evaluering. Men forestil dig, at alle de andre donorer i sundhedssektoren skulle gøre det samme. Det gjorde de faktisk tidligere, og der er omkring 20 af dem. Så det var langt dyrere og meget mere besværligt – især for tanzanierne, som jo i sidste ende er dem, vi gerne vil hjælpe, siger han.

Besværligt og krævende

Tom Dahl-Østergaard er heller ikke nervøs for, at evalueringer bliver ukritiske og tandløse, når der står så mange bag:

– Vel er vores evaluering positiv, fordi der er meget godt at sige. Men den rummer også en del kritik og advarsler, og vi har ikke følt, at der var grænser for, hvad vi kunne sige. Tværtimod er det mit indtryk, at samarbejdet om evalueringen har været med til opbygge en holdånd mellem de mange lokale og udenlandske aktører i Tanzanias sundhedsvæsen, og det øger chancerne for, at vore anbefalinger rent faktisk bliver brugt.

Selv om mange betegner Tanzania-evalueringen som et eksempel på fremtidens evalueringer, så vil der gå tid, inden vi ser mange flere af slagsen. Dels er mange donorer stadig tilbageholdende med at gå med i og betale for fællesevalueringer. Dels kræver fællesevalueringer, at der i modtagerlandet også er kapacitet til at gennemføre dem.

– Og det er langt fra tilfældet alle steder, men det arbejder vi på at bygge op, fortæller svenske Hans Lundgren fra evalueringsekretariatet i OECD's udviklingskomité (DAC) i Paris og tilføjer:

– Her er Tanzania-evalueringen god at henvise til, for den viser, hvor godt et arbejdsredskab en fællesevaluering kan være for et land som Tanzania. Desuden opfordrer vi donorlandene til at lægge deres planer for fremtidige evalueringer frem og samarbejde om dem. Det lyder banalt, men er vigtigt, hvis vi skal have flere fællesevalueringer.

Jesper Heldgaard er freelancejournalist.

NATIONALT EJERSKAB – OG FLERE PENGE:

Evalueringen dækker hele Tanzanias sundhedsvæsen i perioden 1999-2006, altså ikke kun donorenes bistand til sundhedsvæsenet. Den konkluderer, at den tanzanianske regerings og donorenes fælles beslutning om at samle kræfterne bag en fælles plan for sundhedssektoren langt hen ad vejen har været en succes. Den har styrket det nationale ejerskab og sikret flere penge til sundhed, både fra regeringen selv og fra donorerne. Den har også betydet, at den opsplitning og de mange mere eller mindre ukoordinerede projekter og programmer, der hidtil har karakteriseret sundhedssektoren, nu i nogen grad er erstattet af mekanismer for dialog og samarbejde med det mål at samle alle aktører bag den plan og de mål, Tanzania selv prioriterer.

DET EVALUERER DANIDA FOR TIDEN:

2007:

- Mozambiques nationale landbrugsplan, PROAGRI – en fællesevaluering (2007.01)
- Teknisk bistand, baseret på landestudier i Mozambique, Salomonøerne og Vietnam – en fællesevaluering (2007.02)
- Tanzanias sundhedssektor – en fællesevaluering (2007.03)
- Dansk bistand til vandforsyning og sanitet i syv lande (2007.05)
- Impact evaluering af HIMA, Iringa Tanzania (2007.04). Udkommer ultimo januar 08.

KØBENHAVN NU VERDENS SJETTE STØRSTE FN-BY

FN-organisationen UNOPS flytter nu til København, som hermed huser seks FN-organisationer med i alt med ca. 1.000 ansatte. Det gør København til verdens sjette største FN-by.

Af Thomas Normann Hougaard

FN's enhed for gennemførelse af projekter, UNOPS, blev den 21. januar budt officielt velkommen til Danmark.

Det skete ved en reception i FN's bygning på Midtermolen i Kalkbrænderihavnen, der også er hjemsted for tre andre FN-organisationer. FN-huset har netop overstået en ombygning for at kunne huse UNOPS-kontoret, der flyttede fra New York til København med ca. 30 medarbejdere i juni sidste år. Dermed kom antallet af FN-organisationer i København op på seks, hvoraf UNOPS dog er den eneste, der har sit hovedkvarter her.

Gunstig tidssone

Flytningen har betydet, at omkring 80 nye medarbejdere er blevet ansat, hvoraf ni er danskere.

Direktøren for UNOPS, svenskeren Jan Mattsson, ser flere fordele ved flytningen til København:

– Vi har fået mulighed for at forny og omstrukturere vores organisation med nogle nye, dygtige medarbejdere. Omstruktureringen og de nye omgivelser med blandt andet åbent kontorlandskab betyder, at vi kan arbejde hurtigere i beslutningsprocesserne, da det er nemt at flytte de relevante medarbejdere sammen, siger han til *Udvikling* og fortsætter:

– Samtidig er det en stor fordel, at vi kan arbejde med lande i hele verden inden for kontortiden på grund af tidszonen, som også er meget bejlig for os med hensyn til rejsetider.

Fusion med IAPSO

I hælene på omstruktureringen i UNOPS er fulgt en fusion med indkøbsorganisationen IAPSO, som pr. 1.januar 2008 dermed ikke eksisterer mere. Fusionen betyder, at UNOPS er blevet styrket med yderligere 30 medarbejdere fra IAPSO.

– Fusionen med IAPSO betyder, at vi kan konsolidere vores indkøbstjeneste og dermed give bedre service og nedbringe omkostningerne for vores samarbejdspartnere, forklarer Jan Mattsson.

Tilstedeværelsen af UNOPS får ikke nødvendigvis nogen betydning for antallet af danske samarbejdsvirksomheder, men Jan Mattsson siger til *Udvikling*:

– Det bliver nemmere at kommunikere med dem nu. Vi vil gerne have stærkere kontakt til danske virksomheder og det danske NGO-miljø. På den led er det en stor fordel at være her, for Danmark er meget aktivt inden for udviklingsområdet.

UNOPS implementerer projekter omkring opbygning af infrastruktur på vegne af andre FN-organer for ca. fem milliarder kroner om året, men er også involveret i miljøprojekter for UNDP og UNEP samt andre bi- og multilaterale organisationer. Organisationen leverer primært projektledelse og assisterer kunderne med tjenesteydelser og indkøb af produkter.

Desuden står organisationen for minerydning for FN's fredsbevarende missioner og observation af valg og folketællinger i eksempelvis Afghanistan, Sudan og Congo.

FN OPRETTER FOND TIL STØTTE FOR IMPORTAFHÆNGIGE U-LANDE

FN's fødevarer- og landsbrugsorganisation, FAO, etablerer nu en fond, der skal hjælpe 50 af verdens mindst udviklede og dermed også mest importafhængige lande. Det skriver FN's nyhedsbureau IRIN-news. Fonden på ca. 85 mio. kr. er oprettet på grund af en stigende bekymring i FAO om, at disse landes behov for importerede fødevarer ikke vil blive dækket i år grundet stigende priser på eksempelvis hvede. Ifølge FN steg de samlede omkostninger til importerede fødevarer til de mindst udviklede lande med 25 pct. fra 2006 til 2007. Pengene fra fonden skal bruges til at skaffe gødning og såsæd, og FN håber, at man kan nå at iværksætte planen mellem marts og juli i år, så den næste høst bliver sikret. /th

FÅR DU STAFETTEN?

30 små statuer af kunstneren Jens Galschiøt skal snart gå fra hånd til hånd i Danmark. Det er en del af "I Do Stafetten", hvor modtagerne forpligter sig til at udføre en handling, som bidrager positivt til verden, inden de sender stafetten videre. Den 1. marts sættes stafetten i gang ved, at nogle af statuerne overrækkes til en række prominente danskere. Derefter vil man kunne følge den enkelte status 'logbog' på kampagnens hjemmeside. Eventen er en del af en oplysningskampagne, som NGO'erne er gået sammen om, lyder det fra Projektrådgivningen, der står bag kampagnen sammen med en række af medlemsorganisationerne. Kampagnen vil bl.a. bestå af koncerter, udstillinger, teaterforestillinger og debatmoder i løbet af foråret. Fra 15. februar kan man læse mere på hjemmesiden www.derskalfolktil.dk. /mø

NIRAS TAGER FØRERTRØJEN

Efter et katastrofeår i 2006 er Niras det firma, der klarede sig bedst på det danske konsulentmarked i 2007. Det skriver nyhedsbrevet *Development Today*. Niras løb således med otte Danida-kontrakter til en værdi af 53 mio. kr. Nummer to var Rambøll Management, der fik to kontrakter, én i Ukraine og én i Rusland, til en værdi af 24 mio. kr. COWI, der i mange år har haft førertrøjen på det danske marked, tegnede blot to kontrakter med Danida til en værdi af 11,9 mio. Den samlede volume på markedet blev også mindre i 2007, skriver nyhedsbrevet. Danida tegnede 14 kontrakter med konsulentfirmaer til en værdi af 164 mio. kroner i 2007. Til sammenligning blev der i 2006 tegnet kontrakter for 209 mio. kr. Niras' største kontrakt i 2007 er Irak, der alene lød på 22,5 mio. kr. Derudover fik Niras kontrakter i Mozambique, Mali og Niger. /mø

RESULTAT PÅ 66 MIO. KR.

Danmarks Indsamlingen i januar satte rekord i år med 66.179.658 kroner. Beløbet, der vil blive brugt til at bekæmpe bornedødeligheden i Afrika, fordeles mellem 12 organisationer. /sk



FN på svære missioner. Her Darfur. På de svære missioner som Congo og Irak er UNOPS med og sørger fx for alt fra indkøb af jeeps til større infrastrukturprojekter. Foto: UN Photo/David Manyua



Oppositionen i Kenya har systematisk sørget for at organisere den vold, som plager landet, siger menneskeretsgruppen Human Rights Watch. Foto: Charles Kamau

KENYA BLØDER

Uroen i Kenya får stadig mere præg af en etnisk konflikt. Men flere iagttagere sætter lid til, at det er befolkningen i Kenya, der skal få landet tilbage på sporet, mens kyniske politikere på begge sider er ved at sætte landets fremtid på spil.

Af Ian Gatere

– Det er vigtigt at huske, at udgangspunktet er, at vi havde et valg, der ikke levede op til internationale standarder, indleder ambassadør Bo Jensen.

For at forstå den politiske krise, som ryster Kenya, skal man med andre ord starte med det omdiskuterede resultat af fra præsidentvalget 27. december 2007, fastslår ambassadøren.

Den institution, som havde bemyndigelse til at afholde valget, den kenyanske valgkommission (ECK), ignorerede groft åbenlyse mangler i beregningsmetoden og erklærede, at den siddende præsident, Mwai Kibaki fra partiet PNU, havde vundet en smal sejr over sin tidligere allierede, nu fjende, Raila Odinga fra partiet ODM.

– Det annoncerede resultat er meget tvivlsomt, og vi har konkrete beviser for valgsvindel i visse områder, som er klart dokumenteret af EU, siger ambassadør Bo Jensen og fortæller:

– Det er ikke noget, vi kan skubbe fra os eller lade som om ikke er sket. Det var et svigt i

de demokratiske institutioner. Resultatet kender vi fra nyhederne: Scener, som vi hidtil ikke har været vant til at se fra Kenya.

Der udbrod optøjer i Kenyas bycentre og flere multietniske provinser. Indtil nu har 800 mennesker mistet livet. Og mere end 250.000 mennesker er blevet tvunget bort fra deres hjem (tallene kan være steget efter redaktionens afslutning, red.).

Demonstrationerne er hurtigt gået over i kaos. Politiet har skudt på ubevæbnede demonstranter i ODM's højborg, og forretninger er blevet plyndret. Den ægte protest mod valget er blevet forvandlet til etnisk vold. I første omgang kom de mest udsatte fra samme etniske gruppe som Kibaki, kikuyu'erne.

Men medierne melder nu om væbnede sammenstød flere steder i landet mellem lu'o'er, der støtter oppositionskandidaten Raila Odinga og kikuyu'er, der støtter Kibaki. Kenyas regering har i ugevis beskyldt oppositionen for at have planlagt etniske drab og i sidste uge fremsatte den ansete internationale menneskerettighedsorganisation Human Rights Watch samme anklager.

og som Storbritanniens Afrika-minister, Mark Malloch Brown, sagde under et besøg i Kenya sidst i januar:

– Det, der er alarmerende i forbindelse med de sidste par dage er, at der tydeligvis er skjulte kræfter, der organiserer det nu. Vi ser militser og de går målrettet til værks.

Mette Kjær, som er lændedirektør i AMREF Kenya, en af de største NGO i Kenya, som arbejder med interne flygtninge, fortæller:

– Der er steder, hvor man tænker, om man kan sende en kikuyu til et lu'o-område eller en lu'o til et kikuyuområde uden at bringe perso-

nen i fare.

Også ambassadør Bo Jensen beklager den etniske dimension, der er sneget sig ind i billedet:

– En stor del af urolighederne blev uden tvivl sat i gang af utilfredse ODM-medlemmer. Men det er også klart, at politiet behandlede dem meget hårdhændet, siger han og tilføjer:

– Det er uheldigt, at der er kommet en etnisk dimension til. Det er, som om folk har tænkt: Alle slår på alle andre, så nu slår jeg på nogle, jeg ikke kan lide. Det er den eneste måde, jeg kan opfatte det på.

”

Tilgiv dem, for de ved ikke, hvad de gør, de sidder fast i svindel og egoisme.

Kenyansk borger om landets politikere

Dansk bistand

Ifølge dr. Karuti Kanyinga, som er seniorforsker ved institut for udviklingsstudier ved universitetet i Nairobi og i øvrigt uddannet ved Roskilde universitetscenter (RUC), var der allerede rumlen, i hvert fald efter sidste præsidentvalg i 2002.

– NARC (Kibakis koalition i 2002) blev dannet på et reformprogram: 'Økonomisk genopretning (og) inkluderende politisk magt', forklarer dr. Karuti.

Men da Kibaki var kommet ind, begyndte han at trække i land.

– Kibaki har aldrig været interesseret i politiske reformer. Han er interesseret i økonomiske reformer, fordi folkene omkring ham er kapitalister. De sagde, at 'når først folket har mad på bordet, ordner politikken sig selv', forklarer dr. Karuti og tilføjer:

– De glemte, at de økonomiske landvindinger ville forsvinde, hvis der ikke kom politiske reformer.

Det analyse har vist sig at holde stik. Det anslås, at landet har tabt en mia. dollars i løbet af de første to ugers kaos.

Resultat skal være bredt

Hos internationale donorer i landet, følger man lige nu udviklingen med spænding. Hos den danske ambassade er det først og fremmest afgørende, at det politiske resultat, der nås har bred tilslutning:

– Der er ikke noget resultat, vi foretrækker, når blot det er bredt funderet og acceptabelt for alle de større politiske partier, siger ambassadør Bo Jensen. Om ny dansk bistand siger han:

– Vi har ikke drøftet udviklingsprogrammerne for i år.

Den danske bistand til Kenya kører lige nu videre med de poster, der er godkendt tidligere. Det ville bekymre Bo Jensen, hvis Kibaki – med sine 46 pladser mod Raila Odingas 105 i Kenyas parlament der har 222 pladser – forsøger at gå efter et smalt flertal ved at få medlemmer af oppositionen til at gå med i regeringen.

– Det ville kun forlænge ustabiliteten, fastslår han.

Hvis det skete, kunne det resultere i et parlament uden beslutningsdygtigt flertal. Det har en lang række af Kenyas internationale



donorer i en aftale med regeringen (KJAS – Kenya Joint Strategy Programme 2007-2012) tidligere kaldt et 'Low Case Scenario'.

Et scenario, som Bo Jensen indrømmer, "vi ikke havde forventet". Donorerne bag KJAS, som også omfatter Danmark, understregede, at de ved dette scenario ville overveje deres direkte budgetstøtte og sandsynligvis reducere den. En større andel af hjælpen ville blive kanaliseret ud gennem civilsamfundet og den private sektor til levering af ydelser og til kenyanske institutioner og grupper, som arbejder for en reform af regeringførelsen.

Vejen frem

Dr. Karuti Kanyinga mener, at det er ønsketænkning fra Kibakis side, hvis han forestiller sig, at han kan regere uden først at nå et politisk kompromis med Raila Odinga.

– Da Kibaki besøgte en lejr i Rift Valley for at fortælle folk, at han vil beskytte dem, blev et hus brændt ned 200 meter bag ham, husker



Bliver der ikke noget kompromis mellem Kibaki og Raila, er vi på den. Hvis det ikke bliver løst inden for den næste måneds tid, går vi en meget svær tid i møde.

Dr. Karuti

Den 22. januar landede Kofi Annan i Nairobi. På tre dage lykkedes det ham at overbevise Odinga og Kibaki om at mødes ansigt til ansigt. De gik frem sammen offentligt og holdte taler, hvor de begge lovede at finde en løsning. Stemningen var lettet over hele landet. Men i talen omtalte Kibaki også sig selv som den valgte præsident – og det provokerede ODM, der ikke vil anerkende Kibaki som præsident. Partiet har forlangt en skriftlig aftale om mæglings-processen dagsorden. Der er noget af en opgave foran Annan, der har lovet at blive i landet indtil en aftale er indgået. Han har på diplomatisk vis ikke undladt at minde alle parter om, at den Afrikanske Union, EU og USA bør granske deres forhold til Kenya afhængigt af hvad udfaldet bliver.

Nyvalg nødvendig

Dr. Karuti Kanyinga er ikke i tvivl om løsnings-

– Kibaki og Raila skal blive enige om en overgangsregering, der så skal gennemføre et nyt valg, lyder dr. Kanyingas vurdering.

– Problemet er, at folk opfatter det, som om valget blev stjålet. Hvis vi ikke tager det alvorligt, får vi ikke løst det. Han tilføjer:

– Bliver der ikke noget kompromis mellem Kibaki og Odinga, er vi på den. Spørgsmålet er, om et sådant kompromis kan indgås? Dr.

Kanyinga er pessimistisk.

– Det kommer ikke til at ske, og det skyldes høgene omkring Kibaki. De frygter repressalier fra Raila. Det skyldes Kenyas nuværende forfatning, hvor vinderen får det hele. Hvis Raila blev præsident, ville de få det ekstremt svært. Nogle Kibaki-støtter argumenterer med det, dr. Karuti kalder 'dum logik': 'Hvis Raila vandt, ville det have været værre'.

Mette Kjær, der har arbejdet mange år i Kenya, har et lidt andet syn på, hvordan det kan komme til at gå.

– Jeg kan ikke forestille mig, at Kenya er ved at falde fra hinanden. Det skyldes den almindelige kenyaner. Hvis man taler med almindelige kenyaner, de mennesker, jeg arbejder sammen med her, møder i sundhedsministeriet, så ønsker de alle et samlet Kenya. Hvordan kan politikkerne svigte deres folk?

Kibaki trods advarsler

I øjeblikket virker det, som om at Kibaki, til trods for advarsler fra EU og USA om, at 'Business As Usual' ikke kan fortsætte, har til hensigt at danne en mindretalsregering. Og Raila Odinga går videre til trods for kritik af den manglende accept af retssystemet og opfordringerne til massedemonstrationer. Demonstrationer, som hurtigt eksploderer i voldelige konflikter, der ikke lover godt for en

erklæret demokrat. Som en avis skrev: "Begge sider spiller et risikabelt spil om, hvem der først blinker". Dr. Karuti Kanyinga siger:

– Hvis det ikke bliver løst inden for den næste måneds tid, går vi en meget svær tid i møde. Der er altså anledning til bekymring her.

Men som Mette Kjær siger:

– Jeg ved godt, at det billede, der har været tegnet uden for Kenya, og i hvert fald i Danmark, har været meget dramatisk, som om vi ikke har noget mad, at der er vold overalt, og at intet fungerer. Det er en del af billedet. Jeg synes, at de lokale medier har været bedre. De kenyanske medier har forsøgt at give folk håbet tilbage, at sige 'ja, det er slemt, men der er mange kenyanere, som gerne vil gøre det bedre, komme ud af det med hinanden, stadig betragte os som ét land'.

Artikel af Ian Gatere er freelancejournalist og arbejder desuden ved IEC Strategy Ltd. www.iecstrategy.co.ke Det samme gør fotograf Charles Kamau. Begge er bosat i Kenya. Artiklen er skrevet 11. januar 2008.

"SKAL DET HAVE KONSEKVENSER FOR DANSK BISTAND TIL KENYA, HVIS IKKE PRÆSIDENT KIBAKI INDGÅR I EN BRED AFTALE MED OPPOSITIONEN?"

IKKE 'BUSINESS AS USUAL'



Af Ulla Tørnæs, udviklingsminister (V)

"Lige nu (21. januar 2008) ved vi ikke, hvordan mæglingsbeholdelserne ender. Vi befinder os i en afventende position og har endnu ikke truffet beslutninger om evt. ændringer af dansk bistand. Men det er klart, at vi i øjeblikket har sat forhandlinger og overvejelser om nye bistandsindsatser på standby, til vi har et bedre indtryk af situationen. Enkelte konkrete institutioner har vi dog allerede indstillet støtten til – fx valgkommissionen, som vi af åbenlyse grunde ikke har tillid til. Hvis det ender med, at Kibaki ikke indgår en bred aftale – og mæglingsbeholdelserne falder til jorden – så er det klart, at jeg er villig til at se på om det danske bistandsamarbejde med Kenya skal tilpasses den nye situation. Om en sådan tilpasning vil indebære ændringer i indholdet, sammensætningen eller størrelsen af bistanden ved jeg ikke endnu. Men det er klart, at vi ikke vil kunne fortsætte med 'business as usual'. Vi arbejder tæt sammen med de øvrige EU lande om spørgsmålet, og vi bestræber os på at have en koordineret EU tilgang til Kenya."

STØT CIVILSAMFUNDET MERE!



Af Frans Mikael Jansen, generalsekretær i Mellemløkkeligt Samvirke

"Konflikter løses bedst, når begge parter har mere at vinde ved at afslutte konflikten end ved at fortsætte den. Det er oplagt, at den magtklike, som står bag Kibaki, løbende vurderer, hvor de har mest at miste. Her spiller den truende økonomiske katastrofe en vigtig rolle, men et solidt internationalt pres er også vigtigt. MS er enig i, at også udviklingsbistanden bør indgå i presset på magtkliken. Man bør dog ikke overreagere, så donorerne placerer sig i en situation, hvor de mister manøvreremulighed. Et første skridt bør være gradvist at fjerne midler fra budgetstøtte og sektorbudgetstøtte til andre bistandsformer. I den nuværende situation bør støtten til civilsamfundet intensiveres. Civilsamfundsstøtten skal gives på en måde, der begrænser den etniske dimension i konflikten. Udviklingsbistanden kan også bruges som 'gule-rod', således at parterne får ekstra fordele ved at genetablere de demokratiske spilleregler. Donorerne bør for eksempel tilbyde at betale for et omvalg til præsidentposten."

DONORERNE MÅ REAGERE



Af Mette Kjær, lektor, Århus Universitet

"Ja, det skal have konsekvenser. Hvis der ikke kommer en bred aftale, vil det gå ud over Kenyas befolkning, som ikke blot er blevet snydt på grund af valgfusk, men som også må opleve blodig vold og krise. Kenyas borgere har forsøgt at protestere over det urimelige valg; Kenyas valgkommission gav simpelthen op og erklærede, at den ikke vidste, hvem der havde vundet! Så donorerne må presse på. Hvis Kibaki får lov at forfølge sin egen dagsorden, vil det sende et dårligt signal til andre afrikanske ledere, som gerne vil blive ved magten. For eksempel var Ugandas præsident Museveni, der selv regerer på sit 22. år, den første til at lykønske Kibaki efter den 27. december. En reaktion fra donorside kan give anledning til en tiltrængt selvrenselse hos vestlige donorer. Hvornår bør man reagere mod korruption og magtmisbrug? Hvorfor reagerede man ikke allerede i 2003, da korruption på højt niveau blev afsløret? Og hvorfor har man ikke reageret stærkere mod korruption og magtmisbrug i nabolandet Uganda?"

dr. Karuti Kanyinga.

– Når Odinga nyser, bliver Kenya forkolet. Menneskerettighedsorganisationen Human Rights Watch har da også netop konstateret, at oppositionen systematisk i kølvandet på valget kort for nytår iscenesatte den vold, som nu har kostet mere end 800 mennesker livet og jaget en kvart million på flugt.

– I mange områder organiserede oppositionsalliancen ODM og lokale ledere i tiden efter valget hyppige møder, som havde til formål at styre og støtte den vold, der blev udøvet af ungdomsbanner, lyder vurderingen fra Human Rights Watch.

Den første mægler i krisen, Ghanas præsident John Kufuor, fik Kibaki og Raila og deres partier til at acceptere en ramme for dialog og en forhandlingsløsning på dødvandet i starten af januar. Det kølede tingene noget ned, da ODM aflyste massedemonstrationerne. Men efter to dages drøftelser rejste præsident Kufuor uden en fotoseance mellem de to og uden en underskrevet aftale. Præsidenten gav udtryk for optimisme, men gav depechen videre til tidligere FN-generalsekretær Kofi Annan.

ODM afsagde sin dom over sammenbruddet af drøftelserne ved at sige, at Kibaki i sidste øjeblik havde nægtet at underskrive en aftale, som hans egne repræsentanter havde været med til at forhandle. Man tilføjede yderligere: ODM ville indkalde til massedemonstrationer. Kibakis side gav sin version: ODM sagde nej til en invitation til at mødes med Kibaki. Så forbad regeringen alle offentlige møder. Som en borger, der deltog i et mediefredsinitiativ, sagde: Tilgiv dem, for de ved ikke, hvad de gør, de sidder fast i svindel og egoisme.



NEPAL VENTER PÅ VALGET – OG KONGEN MISTER SIN TRONE

To gange tidligere er valget til en ny grundlovgivende forsamling udskudt og mere end et år efter freds aftalen, venter nepaleserne stadig på demokrati, sikkerhed og forsoning. Spørgsmålet er, om et farvel til monarkiet og valg den 10. april kan bringe den fornødne ilt til fredsprocessen.

Af Line Wolf Nielsen

– Hvis nu folk rent faktisk fik lov til at stemme om monarkiets fremtid, så er det meget muligt, de gerne ville bevare institutionen. Men folk ved, maoisterne aldrig vil tolerere en rolle til den nuværende konge eller hans søn. Og længslen efter fred og sikkerhed er så stærk, at holdningen nu er, at monarkiet ikke er kampen værd.

Ordene er Kunda Dixits, Nepali Times' avisredaktør, og falder som en kommentar til dagens usædvanlige demonstration i Kathmandu, Nepals hovedstad. Tidligere på eftermiddagen har det kongetro parti *Rastriya Prajatantra Party-Nepal* (RPP) protesteret mod regeringens og maoisternes fælles beslutning om at afskaffe monarkiet. Flere hundrede mennesker var på gaden og råbte slogans mod den 'autokratiske alliance af Nepals største partier'.

Tilbage i april 2006 var det lige omvendt: Tusindvis af mennesker råbte slogans mod det 'autokratiske kongestyre' og krævede, at Kong Gyanendra skulle overgive magten til de politiske partier.

Aftalen, der er indgået mellem regeringen og maoisterne, betyder, at Nepal kan erklæres for en republik, når valget til en ny grundlovgivende forsamling er overstået.

Den historiske beslutning afsluttede et år præget af fortsat vold, nye militante grupperinger og endeløse politiske mundhuggerier – en stærk kontrast til 2006, som var året, hvor et ti år langt væbnet maoistisk oprør blev afsluttet, og hvor Kong Gyanendra blev tvunget til at træde tilbage og opgive sit ene-vældige styre.

Maoisternes demokratiske sindelag

Den nye aftale om at afskaffe monarkiet gav maoisterne en anledning til at genindtræde i det regerings samarbejde, de ellers trådte ud af i september 2007 – et træk, der i høj grad var

medvirkende årsag til, at valget for anden gang måtte udskydes. Nu siger maoisterne, at de er klar til at møde vælgerne den 10. april, men der hersker usikkerhed om, hvor stor en opbakning de vil få. Godt nok har maoisternes nye ungdomsorganisation, Young Communist League (YCL) haft travlt med nyttigt arbejde som at udbygge veje, afgøre nabostridigheder og samle skrald i byerne. Men YCL, der menes at bestå af tidligere fodsoldater, som ellers burde opholde sig i FN-overvågede lejre, begår også overgreb og selv-tægt. De nepalesiske medier har jævntlig historier om mennesker, der er blevet truet, kidnappet, banket eller torteret af YCL-medlemmer. Maoisterne har også tilstået at have myrdet en journalist. Den politiske ledelse har i visse tilfælde – ikke alle – undskyldt overgrebene.

I det hele taget har Nepal det seneste år været vidne til, at folk, der er utilfredse med noget, opstiller en vejblokade og brænder dæk.

– De føler, det er den eneste måde at blive



Hvis nu folk rent faktisk fik lov til at stemme om monarkiets fremtid, så er det meget muligt, de gerne ville bevare institutionen. Men folk ved, maoisterne aldrig vil tolerere en rolle til den nuværende konge eller hans søn.

Kunda Dixit

hørt på, siger Roderick Chalmers, der er op-havsmanden bag den anerkendte organisation International Crisis Groups rapporter om Nepal.

For Rhoderick Chalmers, Kunda Dixit og

andre iagttagere af den politiske udvikling i Nepal, er monarkiet derfor langt fra at være øverst punkt på dagsordenen. Vil det lykkedes at afholde valg 10. april i en fredelig atmosfære? Hvordan tager politikerne hånd om minoriteternes og de fattiges krav til indflydelse og lige rettigheder? Disse spørgsmål flyder meget mere end kongefamiliens fremtid.

Danmark har noget at sige

Lige siden den folkelige opstand i april 2006, har behovet for at afholde et valg til en ny grundlovgivende forsamling, blevet stadigt tydeligere. For Danmarks ambassadør i Nepal, Finn Thilsted, er det vigtigste dog, at det kommende valg kan føre fredsprocessen videre.

– Valget er nødvendigt for at fastholde freds momentum, men valget rummer store logistiske og sikkerhedsmæssige udfordringer. Det er afgørende, at valget vil kunne sikre en demokratisk valgt regering og en forfatningsgivende forsamling, som vil kunne føre fredsprocessen videre – at det bliver nepalesernes valg, siger Finn Thilsted, der har været ambassadør i Nepal siden sensommeren 2006.

Som en lille nation uden storpolitiske interesser i Nepal, har Danmark ifølge Finn Thilsted vundet klangbund hos partierne og maoisterne.

– De er interesseret i at høre vores erfaringer om, hvordan man sikrer lige rettigheder for alle grupper i samfundet, hvordan man kan implementere freds aftalen og sikre, at konflikten overgreb ikke forbliver ustraffet, fortæller Finn Thilsted.

Sammen med sine kollegaer fra Norge og Finland har Finn Thilsted planlagt en række uformelle rundbordssamtaler mellem de politiske ledere fra maoisterne, Nepals Kongreparti og partiet Unified Marxists-Leninists (UML). Første møde fandt sted anden weekend i januar.

Danmark har støttet Nepals fredsproces med en særlig bevilling på 50 mio. kr. Det har i høj

grad været op til den danske ambassade i Kathmandu at finde måder at bruge dem på, for 'fredspengene' blev givet uden stramme bindinger. Ifølge ambassaden har denne fleksibilitet været helt nødvendig, fordi situationen i Nepal har ændret sig nærmest fra uge til uge.

Pengene er blandt andet brugt til at støtte Valgkommissionen, der i 2007 har fået 240 mio. nepalesiske rupees (cirka 20 mio. kr.) til blandt andet at uddanne og træne valgtilfornede. Fordi valget endnu ikke er blevet afholdt, er der stadig 160 mio. rupees tilbage til de samme formål til det kommende valg i april.

Fred er andet og mere end valg

Som nævnt har der været meget fokus på at få afviklet et valg – eller i det mindste at få sat en dato for det. Derfor har det været nemt for de politiske kræfter i Kathmandu at overse, at et valg til en ny grundlovgivende forsamling kun er én af i alt tre komponenter af Nepals freds aftale.

De to øvrige punkter handler om en reform af Nepals sikkerhedsstyrker og oprettelsen af en sandheds- og forsoningskommission.

Fremtiden for de cirka 20.000 maoister, der sidder i FN-overvågede lejre landet over, er afhængig af en reform af sikkerhedsstyrkerne. Den nepalesiske hær har åbent erklæret deres uvilje mod at integrere maoistiske soldater ind i rækkerne, mens maoisterne regner med, at de to hære skal sammenlægges.

– Hæren er meget lidt indstillet på reformer og har aldrig tidligere været underlagt demokratisk kontrol eller revision. En reform vil betyde et de facto tab af hærens og generalernes autonomi – og formodentlig også en betydelig nedjustering i størrelse, siger Rhoderick Chalmers fra International Crisis Group. Ifølge ham er den nepalesiske hær lullet ind i en tro på, at de er beskyttet af især USA og Indien, der ikke ønsker, at maoistisk skolede soldater skal være en del af en stående hær i Nepal.



Traditionelt har hæren stået uden demokratisk kontrol og hørt under Nepals konge. At få nepalesiske politikere til at forholde sig til og tale om hærens fremtid er derfor nyt. Snart får Nepal dog sit første reelle forsvarsministerium, hvor civile har indflydelse på, hvad der skal ske med hæren. Det sker med donorstøtte fra især Storbritannien.

For nuværende er der ikke noget tilsagn om dansk finansiel støtte til Nepals sikkerhedsreform, men det har dog ambassadens bevhægenhed.

– Valget er vigtigt i et demokratisk øjemed; det er med til at legitimere fredsprocessen og den politiske ledelse. Men set med en fredsprocesoptik går valget hånd i hånd med en reform af Nepals sikkerhedssektor. At Nepal kan bevæge sig mod demokrati og fred uden en reform og integration af de to hære er urealistisk, siger ambassadør Finn Thilsted.

Sandheden om overgreb

Den tredje vigtige del af fredsaftalen handler om oprettelsen af en sandheds- og forskningskommission, der skal adressere de overgreb, der har fundet sted gennem den ti år lange væbnede konflikt, hvor mere end 14.000 mennesker mistede livet. Mere end 1.000 mennesker er forsvundet og tusinder er fordrevet fra deres hjem. Alle de store partier har på et eller andet tidspunkt i løbet af konflikten taget parti for enten maoisterne eller hæren – og har 'blod på hænderne'.

Ifølge avisredaktør Kunda Dixit er de, forudsigteligt nok, ikke så interesserede i at bruge mange ressourcer på at finde frem til sandheden om de overgreb, der fandt sted under konflikten. Parterne ønsker udelukkende at fokusere på forsoning.

Et nyt Nepal

Nepal består af mange forskellige minoriteter og mange af dem stiller nu krav om indflydelse og et 'naya Nepal' – et nyt Nepal. Statsapparatet skal omstruktureres; være mere gennemsigtigt og repræsentativt – nogle grupper ønsker en føderal struktur – og det skal være slut med høj-kaste-dominans fra Kathmandu.

Da den nye aftale mellem maoisterne og de øvrige politiske partier nu indebærer, at 60 pct. af pladserne i den kommende grundlovgivende forsamling skal vælges efter principper om forholdstalsvalg, har mange af disse grupper et håb om endelig at blive hørt.

Line Wolf Nielsen er freelancejournalist og har arbejdet i Nepal for MS siden 2004.

DET GØR DANMARK

Nepal har været dansk programsamarbejdsland siden 1989 og modtog i 2007 i alt 210 mio. kroner. Danidas udviklingsbistand er koncentreret omkring undervisningssektoren, et menneskerettigheds- og god regeringsførelsesprogram samt et miljø- og energi program til Nepals landområder. Som i året før, er der også i 2008 afsat en særlig bevilling på 50 mio. kroner til at støtte Nepals fredsproces.



Som en del af fredsaftalen har Nepals maoister skulle aflevere alle våben og bo i lejre, overvåget af FN. At få integreret de maoistiske oprørere med hæren er afgørende for freden.

KAMPEN ER IKKE SLUT FOR NEPALS MAOISTER

De internerede maoister hygger sig med fodbold, men den politiske motivation usvækket.

Tekst og foto: Line Wolf Nielsen

Der er fodbold på sportspladsen og avislæsning i solen. Musik fra en Bollywoodfilm blander sig med barnestemmer og rytmiske dunk fra de hegnspæle, der er ved at blive hamret ned. Var det ikke for sandsækkene og pigtrådshagnet kunne det være en eftermiddag i en helt almindelig nepalesisk landsby. Men dette er en lejr for tidligere soldater i Nepals maoistiske oprørshær – eller People's Liberation Army (PLA), som den også hedder. At fodboldholdet består af kvinder, og at det også er kvinder, der er i gang med at grave huller til hegnspæle, understreger forskellen mellem denne bebyggelse og de traditionelle landsbyer, der ligger for foden af *Main Cantonment Site 4*, som lejren hedder.

Her, på toppen af et højedrag i Nawalparasi, 130 kilometer sydvest for hovedstaden Kathmandu, har cirka 1.000 soldater indvilliget i at lade sig overvåge af FN. Af dem er lige under en femtedel kvinder. Lejren tæller også cirka 100 børn. At de maoistiske oprørere skulle nedlægge våbnene og tage ophold i lejre overvåget af FN's mission i Nepal (UN-MIN), er en del af den fredsftale, der blev indgået mellem Nepals politiske partier og maoisterne tilbage i november 2006. I alt findes der 28 lejre spredt rundt i landet og en nyligt afsluttet registreringsproces har opgjort antallet af legitime PLA soldater til lige under 20.000.

I Nawalparasi starter dagen klokken fem om morgenen; der er obligatorisk løbetur og fysisk træning før morgenmaden. Bagefter kan de yngre fodfolk få lidt skolegang mens

andre har opgaver rundt om i lejren; enten står de vagt eller udbygger eller reparerer faciliteterne. Klokken 17 er der samling; fælles beskeder og opsummering af dagens aktiviteter. At spille skak og holde quizkonkurrencer er blevet meget populært.

Divisionslederen i lejren, kammerat Practicka, klager ikke over dagenes ensformighed.

– Jeg er motiveret af min politiske ideologi. Det var jeg, både da vi var i kamp og også nu, hvor vi er blevet bedt om at bo i disse lejre. Jeg gør, hvad mine overordnede ønsker. Jeg føler ikke, at det er synd for mig, at jeg skal bo her. Jeg er tilfreds med mine egne ledere og med mine soldater, siger den 33-årige maoist.



Regeringen behandler os som andenrangs-borgere, men vi burde få det samme i løn som soldaterne i hæren.

Practicka, maoistisk oprører.

Practicka vil dog hellere end gerne kritisere den nepalesiske regering, der er meget nølende med at udbetale den daglige diæt på 60 rupees (cirka fem kroner) pr. soldat.

– Regeringen behandler os som andenrangs-borgere, men vi burde få det samme som soldaterne i hæren, mener han.

At det kan være svært at få pengene til at række, bekræftes af 23-årige Anukunar, der har været soldat i seks år. Han og fem øvrige soldater sidder i deres civile tøj og læser avis i solens sidste stråler.

– Tidligere kunne jeg altid få mad og fik hjælp fra folk. Jeg var uafhængig. Sammenlig-

net med nu havde jeg det bedre før, men jeg var mentalt forberedt på at bo i lejren, og selv om jeg nu er en ubevæbnet soldat, så er jeg stadig en soldat der følger ordre og har min politiske motivation, siger Anukunar.

Krav om ny fælles hær

Soldaterne kan komme og gå som de vil. UN-MIN har fire internationale våbenobservatører på stedet, primært til at sikre de to aflåste containere fyldt med inddragede våben og sprængstoffer. Observatørerne skal også opbygge relationer til den lokale administration, det lokale politi og den nærliggende militærlejr, hvor soldater fra Nepals hær opholder sig, så der er ikke nogen streng kontrol med maoisternes færden.

Maoisternes fodfolk har dog ikke længere samme politiske carte blanche til at opkræve "frivillige bidrag" i form af penge og mad. At fortsætte den politiske propaganda uden for lejrene – som før konflikten var afsluttet – kan derfor ikke komme på tale. Der skal være valg og maoisternes politiske ledere har brug for vælgerens tillid. Lige som de har brug for penge til at drive kampagner for. Maoisternes fodfolk må derfor klare sig for det, Nepals regering udbetaler. Indtil der er en plan for deres fremtid.

Denne plan har hidtil ladet vente på sig, men midt i januar har Nepals ministre besluttet at aktivere en kommission, der skal jage på en reform af Nepals sikkerhedssektor.

Anukunar og de øvrige avislæsende PLA-soldater rundt om bordet, er alle enige om at det ikke kan komme på tale blot at lade sig integrere i den nepalesiske hær eller i de væbnede politistyrker. – Vi skal have en helt ny fælles hær, mener de.

De er ikke bekymrede over fremtidsudsigterne, men stoler på, at deres parti fortæller dem, hvad der skal ske.

MILJØ ER VIGTIGT – EGNE LOMMER LIGESÅ

Der er gryende politisk erkendelse af miljø- og klimaspørgsmålet i Indonesien, og med 220 mio. kroner fra Danida bliver erkendelsen omsat til konkret handling. Men udbredt korrupsion er en sten i skoen.

Af Marianne Hartz Thomas

Et demonstrationshus for energi-effektivitet, undervisning af embedsmænd i tre forskellige ministerier og lokale mini-elværker drevet af vandkraft.

Det er nogle af brikkerne, som snart kommer i spil for at få en af verdens mest korrupte nationer, Indonesien, til at tænke miljø- og klima ind i alt, lige fra den offentlige administration og til private virksomheder og lokale bønder.

Danidas miljøprogram for Indonesien tager nu fat på en fase II med en ny bevilling på 220 mio. kr. (også omtalt side 2 i *Udvikling* nr. 8/2007, red.).

Programmet består af tre komponenter: Kapacitetsopbygning af miljøadministrationen, energibesparelse og ditto effektivitet i industrien og i nybyggeri og endelig støtte til et multidonorprojekt, der blandt andet skal bekæmpe fattigdom.

Kontrakten blev fra dansk side underskrevet på klima-topmødet i december på Bali af Niels Erik Andersen, ambassadør i Jakarta.

– Fokus er på at udnytte den spirende indonesiske politiske erkendelse af miljø- og klimaproblematikker. De er kommet på dagsordenen, fordi man har indset, at der er penge at spare, siger han.

En analyse fra Verdensbanken viser, at landet gennem 1990'erne har brugt færre ressourcer på miljøbeskyttelse end sine sydøstasiatiske naboer til trods for, at landet blandt andet huser verdens næststørste regnskoven med unikt dyre- og planteliv.

Landets 17.000 øer er tilmed et af de områder i verden, der er hårdest ramt af naturkatastrofer. Katastrofer, der i høj grad også rammer den hastigt stigende befolkning, hvoraf næsten en fjerdedel lever under fattigdomsgrensen.



Kontrakten blev underskrevet på Klima-topmødet i december på Bali af Niels Erik Andersen, ambassadør i Jakarta, og af departementschefen for det indonesiske miljøministerium, Arief Yowono. Foto: Claudia Dons.

Ved at opkvalificere miljømedarbejdere i tre indonesiske ministerier (miljøministeriet, planlægningsministeriet og indenrigsministeriet) kan Danmark bidrage til, at Indonesien udvikler bedre miljøstandarder, love og certificeringer. Så den generelle kvalitet af miljøarbejdet og miljøkontrollen bliver bedre.

”

Det er de dårligst kvalificerede medarbejdere, der arbejder for miljøministeriet. Man bliver flyttet herover, hvis man har gjort noget galt.

Danida-konsulent Inge-Marie Lorenzen, Jakarta.

– Det er ofte de dårligst kvalificerede medarbejdere, der arbejder for miljøministeriet. Man bliver flyttet herover, hvis man har gjort noget galt, siger Inge-Marie Lorenzen, der er konsulent for Danida i det indonesiske miljøministerium i Jakarta på snart tredje år.

Hun skal også starte et demonstrationshus for vedvarende energi. Huset vil blandt andet rumme bud på vedvarende energiløsninger, der giver inspiration til indonesiske virksomheder. Et tilsvarende hus står i Malaysia.

– Det er et område, som danske virksomheder er førende på, og hvor indoneserne kan spare mange penge, siger hun.

Dygtigere medarbejdere

Omkring 90 mio. kr. fra programmet går til en multidonorfond, som Verdensbanken administrerer. Fonden støtter et program fra 1998, som blandt andet arbejder med fattigdomsreduktion.

– Vi kan ikke øremærke vores penge til bestemte projekter, men de skal gå til grønne projekter. Vi sidder med i styregruppen og har derfor en god indflydelse, siger ambassadøren.

Han regner dog med, at pengene går til at etablere lokale mini-elværker, der er drevet af vandkraft. Flere forsøg har vist, at elværkerne giver mulighed for at op mod 200 lokale husstande kan få elektricitet.

Korrupsion og decentralisering

Programmet er en stor mundfuld, og vejen dertil er fyldt med forhindringer af den værste slags. Indonesien er kendt som en af verdens mest korrupte lande. Derfor vil der komme til at ske en månedlig revision af de dansk-støttede projekter, så Danida løbende kan holde snor i pengene.

”

Befolkningens viden om vores miljøproblemer er god. Problemet er regeringen, der skal tjene penge.

Chefredaktør Bambang Harymurti, tidsskriftet *Tempo*.

Et andet problem er, at en omfattende decentraliseringsproces har kostet miljøet dyrt.

Nye lokaladministrationer landet over har nemlig valgt at høste kortsigtet økonomiske fortjenester fra blandt andet de rige naturressourcer.

– Mange embedsmænds første prioritet her er at fylde deres egne lommer, og den generelle produktivitet er utrolig lav. Men lønningerne er også så uforskammet lave, at man nærmest er nødt til at rage til sig, siger ambassadøren.

Det støtter den indonesiske chefredaktør af det uafhængige tidsskrift *Tempo*, Bambang Harymurti.

– Befolkningens viden om vores miljøproblemer er god. Problemet er regeringen, der skal tjene penge, siger han.

Marianne Hartz Thomas er freelancejournalist. Marianne@livingwords.dk

DE ORANGE SKOV-MÆND

FN vurderer, at skovene i tropenerne forsvinder med, hvad der svarer til en fodboldbane hvert tolvte sekund. I Indonesien, hvor korrupte embedsmænd sælger ud af skoven, sker det hurtigere end i andre lande. Det er ikke godt for CO₂-begrænsningen, og endnu mindre for 'de orange skovmænd' - orangutanterne.

Af Marianne Hartz Thomas

Rrrrrrr-rrrrrr-rrrrrr! Rrrrrr! For en måned siden blev Adriano og hans forskerkolleger vækket klokken to om natten til lyden af motorsav. En lyd, som ikke længere er fremmed for dem.

For de illegale skovhuggere trodses både regnskovens totalt omsluttende mørke, tigere og det farlige arbejde med at fælde de enorme træer. Fortjenesten er mindst lige så stor, som den risiko de tager.

– De efterlader jorden øde, når de har taget, hvad de skal bruge af skoven. For dem ser skoven så uendelig stor ud, så de tænker, at de bare kan tage lidt til dem selv. Tjene lidt på den, for det gør alle de andre også, fortæller 25-årige Adriano Reis E. Lameira, orangutangforsker fra *Ketambe Research Centre* i det totalt fredede *Leuser Ecosystem* på Sumatra i Indonesien.

– Orangutanterne kommer ikke tilbage. Når deres areal bliver ødelagt, finder de andre steder. Der er intet for dem i små træer. Det tager mindst 30-50 år, før træerne bliver store nok til at være interessante for orangutanterne, siger Adriano og peger over på den anden side af floden. På bjergskræningen er der et brunt hul i den tætte grønne skov på størrelse med en fodboldbane. Nogle træstammer ligger på jorden. Huller af den slags ser han stadig flere af, når han tager ud i skoven for at studere nogle af verdens sidste orangutanter.

Skovens mand, som orangutang betyder på malaysisk, er på alle måder tæt forbundet med klimabatten. Den lever af og i de store gamle træer i regnskoven i størstedelen af dens liv. Kun i nødstilfælde kommer den på



Væksten i Kina betyder øget efterspørgsel efter træ. En dårlig nyhed for orangutanen. Foto: Claudia Dons.

jorden. Det er livsnødvendigt for orangutanen, at den kan komme fra træ til træ. Men træerne forsvinder med stigende hast. FN mener, at skovene i troperne forsvinder med, hvad der svarer til et areal som en fodboldbane hvert 12. sekund.

I Indonesien sker det hurtigere end i andre lande. Træerne opsuger CO₂, og fungerer derfor som en stor CO₂-svamp. Men i takt med at træerne forsvinder, bliver 'svampen' mindre og på verdensplan svarer den manglende svamp til 20 pct. af verdens totale CO₂-udledning.

Det er mere end udledningen fra alle verdens biler, lastbiler og fly sammenlagt.

Korruption – en trussel mod regnskoven

Og i det, som organisationen Transparency International definerer som et af verdens mest korrupte lande, går det hårdt for sig, bl.a. fordi nogen fælder langt mere træ, end hvad regeringen giver tilladelse til. Og de økonomiske konsekvenser er store, når landet mister indtægter på skatter og afgifter på træet. Miljø- og klimakonsekvenserne nærmest uoprettelige, mener flere FN-organisationer.



FAKTA OM AFSKOVNING PÅ KLIMATOPMØDET:

Afskovning i troperne udgør op mod 20 pct. af samlede årlige udledninger af CO₂. På COP 13 blev der opnået enighed om at inkludere problematikken om afskovning og skovdelægelse i forhandlingerne om en fremtidig aftale, som løber ind til København 2009. Verdensbanken har i forbindelse med COP 13 lanceret et program der indtil videre reelt er det eneste multilaterale initiativ der vil udføre pilotprojekter. (Kilde: Klima- og Energi ministeriet)

Ingen har det fulde overblik over, hvor meget skov, der forsvinder, men satellitbilleder kan give beviser på, at skoven bliver fældet i 37 af landets 41 nationalparker.



Korruption er en integreret del af det indonesiske samfund og har været det i mange år. Derfor er der mange, som ikke forstå, hvorfor man skal lade være (med ulovlig skovhugst).

Niels Erik Andersen, ambassadør i Jakarta.

Hvert år uddeler regeringen et antal koncessioner på, hvor meget regnskov, certificerede virksomheder må fælde lovligt. Men med tilladelserne kommer flere og andre miljøproblemer. Da regnskoven ikke er let at komme frem i, må virksomhederne også investere i store infrastrukturudbygninger ind i regnskoven. Derfor fælder de ofte meget mere end det planlagte. Det efterlader mange territorier for dyr som orangutanen isoleret og skåret over fra hinanden på grund af vejene.

Embedsmænd i alle funktioner overlever på at give ekstra tilladelser til at fælde, da statshyren stort set ikke er til at overleve på. Tilladelserne går til at etablere fx palmeolieplantager i stedet for regnskov. En olie, der forsyner Vestens biler med bioethanol.

– Korruption er en integreret del af det indonesiske samfund og har været det i mange år. Derfor er der mange, som ikke forstå, hvorfor man skal lade være, siger Niels Erik Andersen, ambassadør i Jakarta.

Omkring 80 pct. af træ fra Indonesien er fældet illegalt. Her er pengene størst, og det er let at få de rette dokumenter. Lovligt og ulovligt træ bliver blandet sammen på savværkerne og sendt til Europa, USA og særligt Kina.

– Det store afsæt af træ til Kina har fuld-

stændig ændret Indonesien til et land, der er helt ligeglad med vores regnskov, siger Bambang Harymurti, chefredaktøren for *Tempo*, Indonesiens eneste uafhængige tidsskrift.

Så selvom fx EU har sat en stopper for import af ulovligt træ, er det praktisk talt umuligt at sikre, at vi ikke har ulovligt fældet træ i butikkerne i Danmark. EU's samhandel med Kina er for kompleks.

Stærkere politi og penge i hånden

Fremtiden arbejder ikke for orangutanerne i regnskovens tunge fugtige varme.

Hos den nylvalgte lokalregering i Aceh-provinsen er man i gang med en reformering af lovene omkring skovbrug. Det skal gennem Leuser Ecosystem, der skal stoppe den ulovlige afskovning og alle pengene, der følger i hælene på de nedlagte træer.

– Vi har dannet et anti-korruptionsteam, og vi vil forbedre den lokale økonomi for folk, der lever i og omkring skoven, lover Muhammad Nazar, nylvalgt viceguvernør i Aceh.

Men der er lang vej, når omkring en tredjedel af befolkningen i landdistrikterne lever under fattigdomsgrensen. Og retssystemet stadig er svagt. Sidste år var første gang Indonesien oplevede en retssag mod en formodet træmafia-bagmand. Der verserer netop nu to sager, men ingen er nogensinde blevet dømt.

Adriano Reis E. Lameira efterspørger alligevel et mere slagkraftigt politi, for at han også i fremtiden kan studere orangutanerne.

– Jeg tror på et stærkt lokalt regnskovspoliti, som de lokale landsbyoverhoveder respekterer, og som har reel magt til at gå ind og sige: 'Nej, I kan ikke fælde her'. Respekten skal være der, siger den unge orangutangforsker.

Monitorering på vej

Men stærkere love og politi er ikke nok, mener Michael Jæger, der er projektleder på et EU-projekt, som skal stoppe den illegale afskovning.

– Som det er nu, får Indonesien intet ud af at beskytte deres skov. Derfor kan de lige så godt fælde skoven og producere palmeolie, som der er gode penge i, siger han.

Der bliver også genplantet træer mange ste-

der i Indonesien, men det kræver god koordinering for ikke at gøre mere skade end gavn.

– Her er meget kortsigtede interesser på spil. Problemet er, at der ingen myndigheder er til at tjekke, hvordan man skal genplante, siger han.

Hans egen organisation arbejder på i løbet af 2008 at bygge et nyt monitoreringssystem, der skal på Indonesiens tilladelse til at fælde regnskoven. Systemet skal sikre, at træet er legalt, og at der er betalt skatter og afgifter.

December måneds klimatopmøde på Bali handlede blandt andet om, hvordan Indonesien og andre tropiske lande kan tjene penge på ikke at fælde regnskoven. Men mødet førte ikke til en international aftale om at stoppe afskovningen i troperne. Aftalen er i stedet, at emnet skal diskuteres igen på klimatopmødet i København i 2009.



Som det er nu, får Indonesien intet ud af at beskytte deres skov. Derfor kan de lige så godt fælde skoven og producere palmeolie, som der er gode penge i, siger han.

Projektleder Michael Jæger, EU-projekt.

– Klimakompensation er fint, men jeg frygter, at indoneserne tager pengene og stadig tager skoven. Det er vigtigt, at der er et klart system, som administreres af distrikterne lagt sammen med fx satellitbilleder. Så kan de få betaling pr. tons CO₂, siger Michael Jæger.

Adriano er trods alt ikke stødt på de illegale skovhuggere i regnskoven, men han frygter dem ikke. Han frygter mest den dag, orangutanerne kommer for tæt på, fordi der er for langt til det næste træ.

Marianne Hartz Thomas er freelancejournalist. Marianne@livingwords.dk

· Læs mere om orangutangprojektet i Leuser Ecosystem her: www.orangutan.nl

· Læs mere om Bali-topmødet og konklusionerne her: www.kemin.dk/Nyheder/Bali_resulater.htm

· Læs mere om EU's FLEGT støtteprojekt her: www.eu-indonesia-flegt.org



MERE OM INDONESIAENS SKOVE:

Danmark støtter blandt andet Leuser Ecosystem gennem den første fase af miljøprogram Indonesien.

I Indonesien er det umuligt at købe en kædesav uden en særlig tilladelse. Den kan dog erhverves relativt nemt på det sorte marked.

HOLGER HOL

Professor Holger Bernt Hansen har været medlem af Danidas Styrelse i 21 år; de sidste tolv år som formand. Nu har han sat punktum - eller i al fald et komma. Holger Bernt, der har godkendt flere bistandsprogrammer end nogen anden, stopper som formand. Her fortæller han hvorfor bistanden nytter. Og om fejtagelserne i udviklingspolitikken. Og så afslører han, at det var Hal Koch, der i 1964 sendte ham til Afrika. Det blev hans skæbne.

Af Morten Østervang

Egentlig er det et tilfælde, at Afrika blev Holger Bernt Hansens skæbne.

Som den ældste søn skulle Holger have overtaget fødegården i Haarby på Fyn. Men heldigvis, som den nu 71-årige Afrika-ekspert selv siger, indså hans far, at sønnens evner ikke gik i den retning.

I stedet slog den unge Holger sig på teologien og blev i 1964 cand.theol. med speciale i folkelige bevægelser og vækkelser i det 19. århundredes Danmark. Et godt speciale. Men da han var færdig, fik han et godt råd af sin vejleder – ingen ringere end Hal Koch: ”Der er overbefolket forskningsmæssigt i det 19. Århundredes Danmark.”

Afrika, det var derimod uberørt land. Hal Koch skrev med det samme til universitetet i Kampala, Uganda, for at høre om den unge Holger kunne få en af de eftertragtede pladser ved universitetet. Ikke lang tid efter var han på vej til Kampala sammen med hustruen Inge, der er biokemiker.

Det blev til tre år i Kampala, hvor de begge arbejdede på universitetet. De var vidner til Idi Amins første forsøg på magtovertagelse på nærmeste hold. Knyttede livslange venskaber med folk, der i dag er ministre og forskere. Og Holger fik en smag for Afrika, der aldrig har forladt ham. Hal Koch havde lagt frøene til en spirende Afrika-forsker. Og til en dynamo i den danske bistandsverden, der har opbygget landets eneste Center for Afrika-studier, sidet med i et utal af råd og været med til at forme dansk udviklingsbistand.

De seneste 21 år har Holger Bernt været medlem af Danidas Styrelse – de sidste ti som formand.

I december satte Holger et punktum for formandskabet for Styrelsen. Men fortsætter som formand for det knap så magtfulde Ulandsrådet.

Udvikling har derfor mødt Holger Bernt Hansen til en snak om Afrika, styrelse og politik. Holger har deltaget i 241 styrelsesmøder

og kun meldt afbud én gang, hvor han skulle opereres. Han har tiltrådt programmer, som det hedder i styrelses-sprog, for hundreder af milliarder af danske bistandskroner. Så hvad er mere nærliggende end at spørge:

Hvad synes en bistands-veteran om en melding som den professor ved Århus Universitet, Martin Paldam, kom med for nogle uger siden: Bistanden har ikke nytte?

– Det er kort og godt forkert. Men når vi så skal svare på, hvordan den har nytte, bliver det sværere at give et entydigt svar. Det hænger sammen med to ting, dels hvilke kriterier du anlægger, og dels hvordan du præsenterer resultaterne. Vi har gennem årene fokuseret for lidt på resultaterne og specielt på at formidle dem videre. Vi har heller ikke været helt klare med hensyn til succeskriterierne. Lige nu er vi gradvis på vej ud af Vietnam og Bhutan, og det er da et klart succeskriterium at gøre os selv overflødige. Her er det så relevant at spørge, hvorfor vi ikke er på vej ud af nogle af de afrikanske lande, hvor vi har været siden starten i 1960'erne? Hvorfor er Afrika så forskelligt fra Asien, hvor et land som Vietnam er gået meget frem?

”

Vi har generelt givet for lidt plads til, at afrikanerne kan gøre det på deres egen måde.

I sit svar prøver Holger Bernt Hansen at trække på sin anden hat som Afrikaforsker.

– Både interne og eksterne faktorer gør forskellen. Afrikanerne og ideologer peger jo tit på eksterne faktorer som udbytning fra Vesten, dårlige råvarepriser og så videre. På den anden fløj lyder det, at det er de interne forhold: Altså at det er den kulturelle baggrund, og at Afrika har produceret elendige ledere. Du har elementer af begge dele. Afrika har jo også tit været sin egen værste fjende. Men vi

har generelt givet for lidt plads til, at afrikanerne kan gøre det på deres egen måde. Vietnam har haft muskler til selv at sætte vilkårene, og det har vi et langt stykke accepteret, uanset at det i virkeligheden er et kommunistisk et-partisystem. I Afrika har vi stillet mange flere krav om demokrati som forudsætning. Og måske har vi i Afrika snarere fremmet eliten, der har fulgt vore forskrifter. *Vil det sige, at vi har gjort noget forkert ulydige?*

– Ja, selvfølgelig, det kan ikke undgås. Måske har vi introduceret partnerskabstanken for sent. Og måske har vi ikke praktiseret den, som vi skulle. Hvad vi kan kalde en for stærk ”revisorstyring” har nogle gange virket modsat. Vi har været for formynderiske og ikke givet plads af angst for at vore penge bliver anvendt forkert eller går til korruption. Her er et klart dilemma, men vi har nok ikke været villige til at tage risici, som DAC har påpeget i sin bedømmelse af dansk bistand.

”

Vores bistand har været med til at give løfte folk ud af fattigdommen, at give dem bedre og lettere adgang til vand, til sundhedsydelse, til uddannelse og mindst til muligheden for at skabe bedre livelihood. Men disse ting scorer ikke på Paldams matrix.

Er det ikke bortforklaringer? Hvor vil du sige, at bistanden har nytte?

– Her kommer vi tilbage til, hvilke kriterier du anlægger. Men udgangspunktet må være, at hovedprincippet i dansk bistand er fattigdomsorienteringen. Vores bistand har hjulpet med til at løfte mennesker ud af fattigdommen, at give dem bedre og lettere adgang til vand, til sundhedsydelse, til uddannelse og mindst til muligheden for at skabe bedre livelihood. Disse ting scorer ikke på Paldams matrix, men de har i bred forstand haft stor betydning for human resources. Og tager man ikke dem med, så måler man ikke udviklingen. Vi er ikke nået langt nok, og derfor styrkes indsatsen gennem den stærke fokusering på Årtusindmålene. Den helt store udfordring fremover ligger i gøre disse indsats bæredygtige i 2015, og det vil kræve en langt større økonomisk vækst, end vi kender i dag.

Holger markerer grænserne

Svaret er ikke entydigt, understreger Holger Bernt Hansen. Og netop evnen til at udrede kompleksiteten er nok ét af hans adelsmær-

ker. Som Afrika-forsker, bistandskender og Kenya-ekspert optræder han lige nu ofte på tv, hvor han pædagogisk forklarer de komplekse forhold bag Kenyas krise.

’Medierne finder altid på fine titler’, som han selv siger med den ydmyghed, der ligger til manden med den umiskendeligt fynske accent. På tv optræder han ikke som den skråsikre kommentator eller den ideologiske bistandsmager, men som den saglige professor, der trækker linjerne op, udreder og forklarer. Han har en hukommelse som en elefant. Et overblik, ingen kan matche. Og et personligt netværk, der rækker årtier tilbage og helt op til toppen i afrikansk politik. At premierministeren i Uganda er Holger Bernts gamle kollega fra studietiden i Kampala understreger ligesom den sag. Når han er i Uganda, sker det ikke uden en pressekonference, hvor premierministeren offentliggør, at Holger Bernt Hansen er i landet. Han kender Østafrika mere indgående end nogen anden dansker.

Og han kender afkrogene af dansk udviklingspolitik. Men når han har været formand, skyldes det måske også hans baggrund som forsker. Med en samling af tunge folk fra NGO’er, erhvervsliv og forskningsverdenen har Holger været balancen, når styrelsen skulle rådgive ministeren om alt fra strategier til programmer.

Styrelsen kan på et enkelt møde vende tommelfingeren op eller ned til projekter og programmer for hundrede vis af millioner kroner. Derfor er det også en eftertragtet post at sidde i styrelsen. En post, som NGO-chefer har kigget sultent efter – også fordi det giver nyttig og indgående viden om, hvad der rører sig. Men folketingspolitikere fra Udenrigsudvalget i Folketinget har gennem tiden betragtet styrelsen som en rival til magten over bistanden, forklarer Holger.

Magtforvirring

Når mange har haft et billede af en meget magtfuld styrelse, er det fordi, den gennem tiderne har været mere politiseret end den er i dag, mener Holger Bernt. Det har han bevidst villet undgå.

Det er ministeren, udenrigsudvalget og Folketinget, der sætter rammerne. Landevalg. Kriterier. Størrelse for bistanden. Strategier. Det hører alt sammen til under politikernes domæne. Men det er styrelsen, der bidrager til at fylde kød på. Og ind i den der rammer kan styrelsen så være kritisk. Men det er nemmere sagt end gjort. Det vender vi tilbage til.

– Jeg synes, der er kommet en meget klarere linje i dag. Så kan det godt være, at nogle siger ’i gamle dage betød styrelsen noget, og i dag er vi lammehaler og teknokrater’. Men det er altså vores rolle. Det mener jeg har været forudsætningen for at blive taget alvorligt og have indflydelse. Det betyder ikke, at vi ikke er kritiske. Men det er på det bistands-

DER

faglige, siger den afgående formand.

Alligevel har han oplevet, at nogle udvalgsformænd i Udenrigsudvalget har følt, at når det kom til stykket, så tæller styrelsen mere.

– Der har jeg taget kontakt til dem nogle gange og klart betonet, hvad vores rolle og hvad deres rolle er. Vi blander os ikke i det politiske. Til gengæld har vi jo så også omvendt været bevidste om, at de ikke skal blande sig i, hvordan et landbrugssektorprogram er skruet sammen. De har godkendt, at der er et landbrugssektorprogram i det pågældende land. Hvad man laver inden for de enkelte programmer, er en bistandsaktivitet, som ligger uden for det politiske. Og det er styrelsens rolle at rådgive om, forklarer Holger.

– Nogle efterspurgte en større kontakt mellem styrelsen og udvalget. Men der har jeg betonet, at der skal være en arbejdsdeling. Nogle vil måske sige, at jeg har været for forsigtig.



Efter 241 styrelsesmøder takker Afrika-professor Holger Bernt Hansen af som formand for Danidas styrelse - men fortsætter som formand for Danidas U-landsråd. Foto: Karsten Bidstrup.

”

En sagde engang til mig: 'Når jeg kommer ud på Torvegade, så kan jeg råbe op. Så repræsenterer jeg min egen organisation, NGO eller noget tredje'. Men når man sidder i styrelsen, er det en anden rolle, man spiller.

Kritikere vil have kritik

Holger er godt klar over, at nogle i NGO-miljøet gerne så mere kritik af de seneste års kontroversielle tiltag: Bespærelser på ulandsrammen og oplysningsbevillingen. Civil-militært samarbejde i Afghanistan og Irak. Nærområdeindsatser, der i starten blev beskyldt for at være indenrigspolitisk gimmick for at undgå flygtninge i Danmark. Men det har han som styrelsesformand netop villet undgå. Holger Bernt Hansen erkender dog, at det kan være svært at sætte grænsen for medlemmerne, når snakken falder på De Palestinsiske Selvstyre-områder, Irak og Afghanistan. For var det lige sådan bistandspengene skulle bruges? Særligt omkring regeringsskiftet i 2001 kom der igen sager, hvor grænserne skulle vogtes.

– Ikke mindst i sager som Irak, Palæstina og Afghanistan var det sværere for nogle af styrelsesmedlemmerne at gå ind i arbejdet. For de var imod, at vi overhovedet engagerede os. Men hvis man er uenig i den politik, der føres, så kan man enten træde ud, eller også kan man, som én engang sagde: 'når jeg kommer ud på Torvegade, så kan jeg råbe op. Så repræsenterer jeg min egen organisation, NGO eller noget tredje'. Men når man sidder som

styrelse, så er det en anden rolle man har. Det er det bistandsfaglige og bistandstekniske, der er i fokus. Irak var svær. Og Nærområdeindsatsen, da den startede, var også svær.

Medlemmer i styrelsen var grundlæggende uenige?

– Ja, de syntes for eksempel, at flygtningepolitikken kom for tæt på bistandspolitikken, og at bistandsmidlerne ikke skulle bruges der. En del medlemmer i styrelsen var meget på vagt, ind til man så, hvad det egentlig gik ud på. De her sager blev særligt aktuelle ved regeringsskiftet i 2001-2002. Faktisk er det jo sådan, at kontinuiteten i udviklingspolitikken er fortsat under denne regering. Men nok blev der de første år skåret ned, samarbejdet blev ophævet med nogle programlande, og regeringen ville lægge mange ting om. Og her havde du også flygtningeproblematikken, der kom stærkt ind i billedet. Det er klart, at der måtte medlemmerne spørge sig selv, om de kunne rådgive under de nye vilkår eller også måtte de træde ud, siger Holger Bernt Hansen og tilføjer:

– Et eksempel var, da regeringen skar ned i oplysningsarbejdet. Her fik vi udtalelser fra styrelsesmedlemmer, der så blev ført til referat, for at markere deres synspunkter. Nogle ting, som vi har oppe, ligger da også i grænseområdet mellem det politiske og det bistandsfaglige. Skal bistandspenge anvendes til det? Er det meningen? Men det er altså overordnet det politiske organ, der lægger linjen. Og så kan man kritisere det i det konkrete og tage afstand fra nogle af beslutningerne.

På det konkrete fremhæver Holger Bernt Hansen, at styrelsen i en lang række sager er kritiske og dermed er med til at højne kvaliteten af programmerne.

– Nogle gange er programmer sendt tilbage til huset, som så enten er blevet droppet helt eller lavet om, fordi der mangler oplysninger

eller afklaringer.

Kan du beskrive nogle af de store ting, der er sket, mens du har siddet i styrelsen?

– Den største ændring har været, at den private sektor og erhvervsudvikling har fået meget større fokus. Førhen havde NGO'erne den største rolle. Og der var den opfattelse, at man fik snavsede fingre, hvis erhvervslivet spillede en rolle i udviklingen. Den anden er demokratiseringsprocessen. Der er blevet meget mere plads til civilsamfundet. Der er en erkendelse af, at demokratisering er mere end lakmus-testen med valg og flerpartier, som parolen lød. Vi har fået hele governance-begrebet. Og så har vi selvfølgelig fået hele donorharmoniseringen og de fælles landestrategier, siger Holger Bernt.

Han tilføjer desuden den skelsættende decentralisering af bistanden. Danida findes nu ude på ambassaderne, knap så meget på Asiatiske Plads.

– På Styrelsesmøderne har det også konkretiseret samarbejdet, når vi nu har direkte video-forbindelse med medarbejderne på missionerne rundt i verden, forklarer Holger Bernt og tilføjer:

– I selve arbejdet med ministeriet er der kommet en større åbenhed i forbindelse med drøftelserne. Der er en lang række ting, som man drøfter i styrelsen, som vi fornemmer, bliver taget videre til det politiske system. Jeg tror eksempelvis, at styrelsen har haft stor indflydelse på, at befolkningsproblematikken er kommet til at fylde meget mere i dansk bistand, siger Holger Bernt.

Landsbyen

Flere gange under interviewet har mobiltelefon kimer. DR-journalisten Kim Bildsøe Lassen skal have arrangeret et interview til radioens Horisont i morgen. Få minutter efter ringer en anden DR-journalist. "Er det ikke ki-

kuyuerne, det er gået hårdt ud over i Kenya?" lyder det i røret. Selvom Holger Bernt er stoppet i Styrelsen er hans arbejde ikke stoppet. Han er fortsat formand for Rådet for Udviklingsbistand. Og måske bliver det også til en bog på et tidspunkt. Lige nu ligger der skrifter klar om statsopbygningen i det postkoloniale Østafrika. Emner, som han tit har haft lejlighed til at diskutere med sine afrikanske kolleger fra de unge dage. En del af dem er nu ministre.

Selvom det blev Afrika og ikke slægtsgården på Fyn, der blev Holger Bernt Hansens livsprojekt, så har barndomsårene i et lille landsbysamfund skærpet hans evne til at forstå landene syd for Sahara.

– Jeg tror faktisk, at det at jeg kommer fra et lille landsbyfællesskab med alt hvad det indebærer af styrker og begrænsninger har givet mig en god forudsætning for at forstå nogle af de processer, der foregår i Afrika. De store samfundsmæssige forandringer, der forandrer fællesskaberne kender jeg kun alt for godt.

BLÅ BOG

HOLGER BERNT HANSEN

Professor, dr.phil.
Har opbygget og været leder af Center for Afrikastudier ved Københavns Universitet.
Gift og har to børn med hustruen Inge – parret bor i Birkerød.
Medlem af Danidas styrelse fra 1987.
Formand fra 1999. Fortsat formand for Danidas Ulandsråd.
Har udgivet og bidraget til en lang række bøger, heriblandt fem om Uganda.



U-lands(p)oplysning? Er fundraising kommet til at fylde for meget?
Ill.: Rasmus Meisler/SpiladTid ApS.

OPLYSNING ER EN KAMPPLEDS

U-landsoplysningen bringer stadig sindene i kog. Senest har privatperson skænket 10 mio. kr til u-landsoplysning i utilfredshed med tingenes tilstand. Men står det nu så skidt til? Udvikling går u-landsoplysningen efter i sømmene i dette og næste nummer.

Af Jan Kjær

En ildsjæl dukker op på tv-skærmen. Han har 10 mio. gode danske kr., en mission og et klart budskab: Det går tilbage for u-landsoplysningen i Danmark. Regeringens nedskæringer på formidlingen om u-lande har gjort det svært at skabe den nødvendige opbakning til bistanden, mener giveren, Jørgen Harboe. Det vil han gerne rette op på og donerer en del af sin private formue til formålet.

Nedskæringerne på Danidas Oplysningsbevilling med virkning fra 2006 har betydet, at der årligt mangler 11-12 mio. kr. i den pulje. Til sammenligning er de samlede statslige midler til u-landsoplysning i år ca. 44 mio. kr. Det svarer til omkring fem pct. af det beløb på ca. 900 mio. kr., som Danida giver til danske NGO'er. Set i forhold til den samlede danske u-landsbistand på ca. 14 mia. kr., er

det en forsvindende lille procentsats på ca. 0,3.

Alligevel har u-landsoplysningen været noget af kampplads de seneste to et halvt år.

Mange, herunder Kim Carstensen, ny formand for Danidas Oplysningsudvalg, anerkender, at nedskæringerne i en periode har lagt gift ud for dialogen på u-landsområdet.

Frustrationerne lurer stadig. Det var tydeligt under det just afholdte NGO-træf den 19. januar, hvor flere hundrede repræsentanter fra de folkelige u-landsorganisationer førte idéer frem til udviklingsministeren og Danidas arbejde med en ny civilsamfundsstrategi. En lille åbning mod en mere fleksibel brug af samme beløbsramme tegner sig i horisonten.

Slip slanterne

Udvikling sætter i en række artikler over to numre lup på, hvorfor dette netop dette område nyder så stor bevågenhed. Og når man ser på den danske u-landsoplysning anno 2008, er der i al fald tre spørgsmål, der springer én i øjnene:

Fundraising versus grundighed: Kravet om at NGO'erne selv skal rejse 10 pct. i egenfinansiering har tvunget organisationerne ud i noget af et fundraisings-kapløb. Mange har udtrykt bekymring for, at der kun bliver plads til de mere letfattede og måske endda poppede budskaber i u-landsorganisationernes oplysningsarbejde. Som forfatter og journalist Knud Vilby siger:

– Næsten alle budskaber er hængt op på, at folk skal slippe slanterne, siger han.

Julen har bragt geder i tusindvis. Efteråret er tæt brolagt med indsamlinger, hver butik har sin indsamlingsbøsse og hvert gadehjørne sin facer med spørgsmålet: Vil du ikke gøre noget godt for miljøet, børnene, fangerne, kvinderne, de aids-ramte..... Fortsæt selv. Listen er uendelig. Hvad betyder de forudsigelige spørgsmål med de lette svar for oplysningen på den lange bane?



Kravet om at NGO'erne selv skal rejse 10 pct. i egenfinansiering har tvunget organisationerne ud i noget af et fundraisings-kapløb.

Fornyelsen versus det traditionelle. U-landsoplysning står for mange som lysbilledforedrag, pjecer og opbyggelige Afrika-film. Udviklingsminister Ulla Tørnæs (V) kritiserede igen på NGO-træffet i januar de folkelige organisationers bortbarberede arbejde for ikke at være fornyende og for ikke at komme ud til relevante målgrupper. Hvad sker der på området i dag? Hvor er det nye? Hvor kører det gamle videre? Og hvor sker der ikke noget som helst?

Kvalitet og efterspørgsel. Der er kommet mange nye aktører og medier på banen i u-landsoplysningen siden Mellemfolkligt Sam-

virkes semi-monopol. Samtidig står NGO'erne i kø for at få flere penge til området. Men hvem undersøger egentlig, om varerne er gode? Og hvem tjekker, at der er kunder i butikken? Der er ikke lavet nogen samlet evaluering på området siden 1998, og medieforbruget har siden rykket sig markant. Hvor mange havde for ti år siden fx netadgang derhjemme?

Fokus på det nye

I dette nummer tager *Udvikling* fat på det helt nyhedsaktuelle:

Journalist og forfatter Jørgen Harboe er manden bag de ti mio. kr. Hvad er hans ærinde? Repræsentanterne fra NGO'erne mødes med politikere, Danida og ministeren til NGO-træf, hvor u-landsoplysning står endda meget højt på dagsordenen. Hvad foreslår de? Hvilke udfordringer står de over for? Danidas Oplysningsudvalg nye formand Kim Carstensen er tillige Verdensnaturfondens generalsekretær. Der er altså igen NGO'er i det udvalg, der skal uddele statens 12,7 mio. kr. om året og rådgive Udenrigsministeriets kontor for Public Diplomacy og Kommunikation. Hvor vil Kim Carstensen lægge kræfterne? Hvad er hans visioner på det omstridte område?

Jan Kjær er freelancejournalist.
info@better-world.dk

TØRNÆS: SE FREMAD!

Visioner, overblik og sammenhæng på oplysningsområdet efterlyses. Og naturligvis flere kroner. Det var nogle af anbefalingerne fra u-landsorganisationerne på stort NGO-træf den 19. januar. Udviklingsministeren vil se fremad og har en plan.

Tekst og foto: Jan Kjær

Der er helt tyst i Eigtveds Pakhus på Christianshavn. Nærmest som i en kirke. På talerstolen hævet over de flere hundrede repræsentanter fra NGO'erne står udviklingsminister Ulla Tørnæs på talerstolen og læser ti bud otte og ni: Folkelig forankring i Danmark og Oplysningsarbejdet i Danmark. Er der godt eller skidt nyt for de folkelige organisationer? Hvad har ministeren skrevet på tavlen?

Et lettelsens suk går gennem salen, da der ikke stilles nye krav til folkelig forankring – altså krav om medlemstal og egenfinansiering. Disse udfordringer har de store organisationer med rammeaftaler med Danida taget godt imod, erkender ministeren. *Godkendt!* Indsatsen skal nu blot konsolideres og nuanceres.

Fra alle hjørner i den gamle sal høres kuglepennens kradsen hen over notesblokkene.

Samspil mellem NGO'er og Danida

Bud ni starter med en opsang fra Ulla Tørnæs:

– Meget af den tidligere u-landsoplysning nåede efter min mening ikke tilstrækkeligt ud til relevante målgrupper. Der manglede nytænkning.

Der var ifølge ministeren heller ikke tilstrækkelig forbindelse mellem de store udviklingspolitiske udfordringer og de emner, der blev behandlet i oplysningsindsatsen.

Det vil Ulla Tørnæs nu råde bod på. Hun har en plan. Ved nedskæringerne i 2006 blev det samtidigt umuligt for projekt- og programbærende organisationer at søge Danidas Oplysningsudvalg. På NGO-træffet løfter hun sløret for et nyt samarbejde på strategisk udvalgte områder, hvor disse organisationer igen kan blive inddraget i en bred folkelig diskussion.

– Det er vigtigt at se fremad i forhold til de brede udviklingsproblematikker og sammen sætte fokus på effektiv oplysning om globale udfordringer såsom 2015 Målene og klimaforandring, siger ministeren og roser NGO'ernes kontaktet i det danske samfund.

Der åbnes altså nye muligheder for de gamle aktører – omend ikke i regi af Oplysningsudvalget.

– I den nære fremtid ser jeg to områder, hvor der kunne være et tæt samspil mellem NGO'erne og Udenrigsministeriet: Den ny Afrika-kommission og miljøtopmødet COP15 i København i 2009, præciserer Ulla Tørnæs senere på konferencen overfor *Udvikling*.

Afrika-kommissionens arbejde skal blandt andet gøres folkeligt.

– Hr. og fru Jensen skal kunne tage del i debatten om Afrikas håb og udfordringer.

Ministeren vil ikke afvise, at der kommer

flere midler til dette strategiske arbejde.

Vision, inspiration og overblik

Flere penge til u-landsoplysning er – ikke overraskende – hovedkravet fra de folkelige organisationer på træffet. Men der viser sig også et tydeligt ønske om at få et bedre overblik og større sammenhæng på oplysningsområdet.

Erik Vithner, sekretariatschef i Projektrådgivningen med hovedkontor i Århus, siger til *Udvikling* under træffet, at han savner et lærested for oplysningsarbejdet:

– Der mangler et sted, hvor vi kan mødes og hente inspiration.

Der skal ifølge Erik Vithner findes nye sammenhænge, hvor man kan bruge de nye medier, især de interaktive. Han efterlyser et større samarbejde mellem NGO'er, ildsjæle, journalister, produktionsselskaber og andre firmaer.

På NGO-træffet arbejder en af de ni workshops med oplysningsområdet – og interessen for at skue ud i fremtiden er stor. Hvad vil man med oplysningsarbejdet?

En af anbefalingerne lyder: *Der skal sættes en proces i gang med deltagelse af alle interesserede, som skal diskutere og definere den overordnede vision, målsætning og ansvar for u-landsoplysning, herunder arbejdsdeling og rollefordeling.*

Måske et tegn på, at visionen for u-landsoplysning i øjeblikket ikke står lysende klar.

Hvorfor u-landsoplysning?

Og spørgsmålet om, hvorfor skal man overhovedet hælde penge i u-landsoplysning, dukker da også op på træffet. Det sker under en krydsild, hvor DR-journalisterne Martin Breum og Thomas Ravn-Pedersen griller politikere, NGO-repræsentanter og andre aktører på bistandsområdet.

Klaus Bustrup, ny formand for Danidas

styrelse og tidligere administrerende direktør i Landsbrugsrådet, ryster ikke på hånden. Oplysning om bistanden skal sikre folkelig opbakning.

– Derfor er det vigtigt med tilstrækkelige midler til at lave u-landsoplysning for, siger han fra podiet.

Klaus Bustrup synes ikke umiddelbart, at de ca. 44 mio. kr., der samlet gives til oplysning, er ret meget. Det er ca. 0,3 pct. af den totale danske bistand, noterer han.



Meget af den tidligere u-landsoplysning nåede efter min mening ikke tilstrækkeligt ud til relevante målgrupper. Der manglede nytænkning.

Udviklingsminister Ulla Tørnæs (V)

U-landsordfører Karsten Lauritzen (V) – i øvrigt en af de få unge på træffet – udfordrer den tænkning, som formanden for Danidas styrelse og NGO'erne står for:

– Det er blevet et mantra, at den folkelige forankring er lig med størrelsen på den offentlige bevilling til u-landsoplysning, siger det nvalgte folketingsmedlem.

Karsten Lauritzen er af den klare overbevisning, at så meget af udviklingsbistanden som muligt skal gå til de fattige i u-landene.

For den unge Venstre-mand er vejen frem at involvere danskerne personligt i helt konkrete projekter. Det skaber opbakning.

Læs om NGO Træf 2008 på www.ngo-traef.dk



Der var stuvende fuldt i den store sal i Eigtveds Pakhus med 290 deltagere. Interessen for at komme med anbefalinger til civilsamfundets inddragelse i u-landsbistanden var enorm. Endda på en lørdag.

VRED MAND GIVER 10 MIO. TIL U-LANDSOPLYSNING

Erfaren u-landsjournalist giver en del af sin formue væk i protest mod 'nedskæringer og snævert menneskesyn.' Det betyder mindst 500.000 kr. om året til nye initiativer, der igen skal gøre u-landsoplysning til en folkesag.

Af Jan Kjær

Jørgen Harboe giver 10 mio. kr. af egen lomme til at skabe et mere positivt syn på fattige mennesker og puste liv i engagementet i u-landene.

Den 64-årige journalist og forfatter, der har beskæftiget sig med u-lande det meste af sit liv, er normalt et roligt menneske, men ordene er hårde i denne sag. Ærindret er politisk.

– Før så vi befolkningen i de fattige lande som medmennesker, vi ønskede at hjælpe og komme i møde. I dag ser vi dem som terrorister og fjender. Jeg vil være med til at vende den stemning, som fx Dansk Folkeparti står for.

En folkesag

Harboe er vred over de seneste års nedskæringer på u-landsområdet.

– Det betyder, at organisationerne i dag mest laver oplysning knyttet til fundraising. Det er alt for snævert. Jeg ønsker at koble befolkningen og bistanden sammen. Danskerne skal vide, hvad det handler om.

Han mener, at det er gået tilbage for u-landsoplysningen, som er præget af gold ligegyldighed og mekanisk tankegang.

– Opgaven er at skabe et eksperimenterium for nye initiativer på området. Vi vil finde metoder til at lave engageret oplysning, så det igen giver mening. U-landsoplysning skal være en folkesag.

500.000 om året

De 10 mio. kr. er givet til Folkekirkens Nødhjælp, som skal forvalte det store beløb med 'rettidig omhu', som Jørgen Harboe beskriver det. Afkastet, som forventes at udgøre mindst 500.000 kr. om året, skal en selvstændig gruppe under Folkekirkens Nødhjælp bruge til at fange nye idéer og skabe aktiviteter.

Et af de første tiltag er en konference i maj, som skal tage pulsen på den nuværende u-landsoplysning og komme med gode bud på fremtidens oplysningsformer.

Gruppen består af erfarne folk fra u-landsmiljøet såsom journalist og forfatter Knud Vilby, konsulent Henning Kjær (tidl. MS) og Folkekirkens Nødhjælps formand Kirsten Lund Larsen.

Jørgen Harboe er klar over, at medlem-

merne ikke er de rene vårharer:

– Alle i gruppen er klar over, at vi har brug for et generationsskifte, næsten inden vi er kommet i gang. Den planlagte konference skal blandt andet bruges til at lokke yngre journalister og andre informationsfolk på banen.

Det er endnu ikke taget stilling til, om den selvstændige gruppe selv vil formulere og udlicitere projekter, eller om pengene skal beviliges efter ansøgning.

– Foreløbig er der ingen grund til at sende uopfordrede ansøgninger, pointerer Jørgen.

Stor tillid

Jørgen Harboe har valgt at give de mange penge til Folkekirkens Nødhjælp, fordi han har stor tillid til organisationen og selv har arbejdet der. Generalsekretær Henrik Stubkjær er selvsagt glad og stolt:

– Det er en cadeau til os, siger han og fortsætter:

”

Vi kommer måske ufrivilligt til at finansiere noget af den u-landsinformation, som regeringen burde betale, men forsømmer.

Jørgen Harboe.

– Vi er helt enige i Jørgen Harboes anliggende. U-landsbistand er afhængig af viden. Viden er afhængig af oplysning. Skærer man



Journalisten Jørgen Harboe donerer 10 mio. kr. fra en arv til u-landsoplysning. Pengene stammer fra den familieejede medicinalvirksomhed DACO, der blev solgt i 2007. Foto: Udvikling.

oplysningen fra, smuldrer den folkelige forankring.

Henrik Stubkjær er klar over, at gaven er en protest.

– Men det er ikke en gold protest, for der gøres noget ved problemet. Et så stort beløb, som Jørgen Harboe giver, kan virkelig sætte fingeraftryk.

Venstres u-landsordfører Karsten Lauritzen har ingen problemer med, at privatpersoner som Jørgen Harboe giver penge til u-landsoplysning. Tværtimod.

– Det kunne være, at andre får samme idé, når de hører om det gode eksempel med de 10 mio. kr., siger han.

Jørgen Harboe kan godt se, at han måske går regeringens ærinde.

– Vi kommer måske ufrivilligt til at finansiere noget af den u-landsinformation, som regeringen burde betale, men forsømmer. På den anden side vil vi forsøge at skabe kvalitativ information på en alternativ måde.

HAR DU EN U-LANDSOPLYSER I MAVEN?

2. ansøgningsrunde for Danidas Oplysningsbevilling 2008.

Mandag den 3. marts 2008 er der ansøgningsfrist for projekter og u-lands-tv-puljen og mandag den 17. marts 2008 er sidste frist for ansøgninger om rejsestipendier.

Hovedformålet med Oplysningsbevillingen er at oplyse danskerne om økonomiske, sociale, miljømæssige og kulturelle forhold i udviklingslande, og om dansk u-landsbistand og Danmarks samarbejde med udviklingslandene. Oplysningsbevillingen giver tilskud til oplysningsprojekter, tv-projekter og rejsestipendier. Såvel privatpersoner som organisationer, institutioner, skoler og medievirksomheder kan søge.

Der er to ansøgningsrunder om året for oplysningsprojekter/rejsestipendier, og tre runder for u-lands-tv-puljen.

Mere om Danidas Oplysningsbevilling på: www.oplysningsbevillingen.dk



Foto: Mike Kollöffel.

FIND OG BRUG DE NYE MEDIER

Verdensnaturfondens generalsekretær Kim Carstensen er ny formand for Oplysningsudvalget. Han vil i et omskifteligt mediebillede finde nye energier og nye medier for at fortælle de vigtige historier om ganske almindelige fattige mennesker.

Tekst og foto: Jan Kjær

Han startede med at studere biologi, men kom frem til, at datidens traditionelle biologistudium ikke indfrie hans brændende ønske om at forstå og forandre verden. Derfor blev han kultursociolog.

Det førte ham i 1989 til en ansættelse som videnskabelig medarbejder i Verdensnaturfonden. I 1996 blev han generalsekretær samme sted.

Navnet er Kim Carstensen. Han er efter seks år som medlem af Danidas styrelse, heraf de seneste år som næstformand, tillige blevet formand for Danidas Oplysningsudvalg, som årligt fordeler 12,7 mio. kr. til u-landsoplysning.

Kim Carstensen, 51, sætter følgende ord på sin spidskompetence som ny formand:

– Som generalsekretær i en NGO, der lægger stor vægt på oplysning, har jeg været dybt engageret i at lave vores strategi på det område. I 15 år har jeg også været leverandør af mange af de oplysninger, vi har sendt ud.

Godt grundlag

Den nye formand er godt tilfreds med det grundlag, han overtager.

– Oplysningsudvalget reagerede godt og fornuftigt på de ulykkelige nedskæringer i 2005. Det protesterede – som man burde – og lavede derefter en strategi for at få så meget som muligt ud af de midler, der nu var til rådighed.

Især er han glad for fokuseringen af arbejdet. Det afgående udvalg ønskede oplysning om udviklingslande ud til nye målgrupper, som 'slet ikke aner, de er interesserede i området'. Mere vægt på tv, fødslen af Danidas Verdensbilledlegat og et fortsat stærkt engagement i undervisningssektoren falder også i hans smag.

Kim Carstensen vil også arbejde for, at de sparsomme midler rækker længst muligt, men som han erkender:

– Med de midler, oplysningsudvalget har til rådighed, får vi ikke flyttet verden.

Ønskescenariet for den nye formand er mere bistand og derigennem øgede midler til oplysningsarbejdet. Men vi vil ikke se formanden bruge sin nye kasket til at presse på.

– Jeg vil arbejde for flere og mere fleksible midler til oplysning, men det vil jeg gøre uden for udvalget i min organisation og sammen med andre.

Historier om almindelige mennesker

Kim Carstensen er ikke i tvivl om, at der stadig er brug for oplysningsarbejde i 2008.

– Vi har at gøre med et område med ressourcetsvage mennesker, der befinder sig langt fra os. Historierne om dem kommer ikke af sig selv. Derfor skal vi have en oplysningsbevilling for at fortælle om det, der er på spil for dem.

– Normalt hører vi om dem, når de myrder hinanden, når der er katastrofer eller politisk uro, som lige nu i Kenya. De katastrofer sælger sig selv. Jeg savner almindelige men-



Fortæl historien om almindelige menneskers hverdag i u-lande, opfordrer Kim Carstensen, der siden nytår har været formand for Danidas Oplysningsudvalg.

skers historier, dagligdagen for hundredvis af millioner mennesker.

Opgaven for Oplysningsudvalget – og resten af miljøet – er klar.

– Vi skal inspirere hinanden, så vi kan gøre de historier interessante, fastslår han.

Kim Carstensen ser tre store udfordringer for udvalget. Den første handler om at få de syv medlemmer, heraf fem helt nye, til at fungere sammen.

lemmer med rod i NGO'erne. Det afgående havde ingen.

– Nedskæringerne har forgiftet dialogen i en periode. Det er vigtigt at få en god og fremadrettet dialog med Folkekirken, Røde Kors og de andre. Derfor er det godt, at Mellempøkeligt Samvirke er med. Vi skal høre, hvad hinanden tænker og laver. Der er ingen grund til at gentage hinandens fejltagelser.



Jeg er en gammel mand og kendte ikke til Facebook for et halvt år siden.

Kim Carstensen, 51, ny formand for Danidas Oplysningsudvalg.

Nye energier

Dernæst handler det om, at finde ud af, hvor de nye medier findes, der afspejler danskernes interesser. For mediebilledet ændrer sig hele tiden.

– Jeg er en gammel mand og kendte ikke til Facebook for et halvt år siden. Og vupti. Pludselig laver 50.000 mennesker en aktion mod knivstikkeri dér. Kan vi lave noget lignende om udvikling? For to år siden, ville jeg sige, at radio er på vej ud, men nu ser jeg muligheder. Vi skal finde de nye energier.

Den tredje udfordring handler om at bygge broer og genetablere en god dialog mellem bistandsaktørerne. Kim Carstensen noterer med tilfredshed, at det nye udvalg har to med-

DANIDAS OPLYSNINGSUDVALG 2008 - 2010

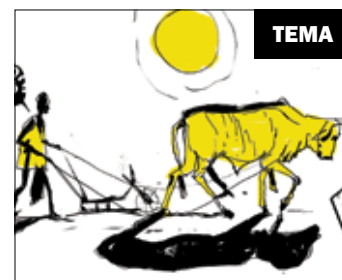
Udviklingsminister Ulla Tørnæs har ved årsskiftet udpeget et nyt oplysningsudvalg med syv medlemmer - fire færre end det afgående udvalg. Devisen er: Færre medlemmer til at forvalte færre penge.

Oplysningsudvalget er et særligt udvalg under styrelsen. Opgaven er at rådgive Udenrigsministeriets kontor for Public Diplomacy og Kommunikation (PDK) og Danidas styrelse om principper og retningslinjer for støtten til oplysningsarbejde samt fordele Oplysningsbevillingens midler.

Medlemmerne er udnævnt i personlig kapacitet, ikke som repræsentanter for deres organisationer, institutioner eller firmaer.

- Kim Carstensen (formand), generalsekretær, Verdensnaturfonden
- Mette Davidsen-Nielsen, journalist, tidl. DR2-chef
- Lotte Folke Kaarsholm, international redaktør, dagbladet Information
- John Pedersen, partner, PR-konsulentfirmaet Operate
- Vibeke Vinther, kommunikationschef, Mellempøkeligt Samvirke
- Hans-Henrik Holm, afdelingsforstander, Danmarks Journalisthøjskole
- Poul Tang, IKT-konsulent, Center for Undervisningsmidler

Kun de to sidste, Hans-Henrik Holm og Poul Tang, er gengangere fra det forrige udvalg.



OPLYSNINGSBEVILLINGEN

Oplysningsbevillingens formål er at støtte oplysningsarbejde, der skaber, fastholder og uddyber befolkningens forståelse for Danmarks deltagelse i det internationale udviklingssamarbejde.

}}Næste ansøgningsfrist for midler fra Danidas Oplysningsudvalg er mandag den 3. marts. Find ansøgningskema og krav på www.oplysningsbevillingen.dk. Se også annoncen side 7.

EN LILLE Ø MED SMÅ AVISER



I den lille ø-stat São Tomé og Príncipe er ytringsfriheden formelt sikret. Men midlerne er små, den kritiske journalistik sjælden, og selvcensuren trives.

Tekst og foto: Ingemai Larsen

Problemet er ikke det manglende lay-out, den ydmyge trykkekvalitet, slå- og stavfejlene eller de usikre intervaller imellem udgivelserne. Slørede fotos og trykfejl lærer man hurtigt at læse henover, og hvad angår uvisheden om, hvorvidt en avis udkommer den ene eller den anden dag, ved enhver på disse kanter, at man hverken er herre over elektricitetsforsyningen, flyforbindelserne (og dermed folks tilstedeværelse), lønudbetalinger eller så mange andre af de faktorer, der skal være opfyldt, før en avis ligger klar.

For læserne er problemet selvfølgelig indholdet, for journalisterne mulighederne for at skrive den avis, de egentlig gerne ville.

”

Vi ville tabe enhver krig mod politikerne.

Jorge Soares, chefredaktør

Pressen i São Tomé og Príncipe – Afrikas næstmindste land, indtil 1975 portugisisk koloni, beliggende i Atlanterhavet cirka ud for Nigeria og med en befolkning på godt 160.000 indbyggere – lever under forhold, der ligner dem, som mange andre lavindkomstlande lever under: Ringe uddannelse og slet ingen journalistuddannelse, dårlig løn, få læsere – og en hverdag, der kun formelt byder på fuld ytringsfrihed.

Hård selvcensur

I realiteten – og det indrømmer alle journalister, selvom de færreste vil citeres for det – eksisterer der en høj grad af selvcensur.

– Vi ville tabe enhver krig mod politikerne, erkender Jorge Soares, chefredaktøren fra den største og eneste økonomisk uafhængige ugeavis *Correio da Semana*, da jeg spørger, hvordan avisen dækker sådan noget som valgkampagner.

Vedholdende rygter vil vide, at den nu sidende præsident Fradique Meneses ved sidste valg i 2006 købte stemmer for et ukendt beløb, og rygterne påstår yderligere, at man san-

delig ikke var så naiv blot at tro på folks ord; de købte vægere blev således bedt om at videooptage deres stemmeafgivning med mobiltelefon. Den historie har man dog ikke set noget som helst til i hverken tv eller aviser.

– I valgkampene skal vi udvise det nødvendige fair play og vide nøjagtigt, hvor vi træder, siger Jorge Soares, der understreger, at det ikke ensbetydende med, at avisen er regeringsvenlig. *Correio da Semana* er tværtimod kendt for i flere tilfælde at gå til stregen, og aktuelt verserer en retssag, hvor regeringen har krævet erstatning af avisen for en kritisk udtalelse.

”

De menige på avisen har med deres månedsløn på 150 dollars akkurat til en gang stegt fisk med bananer.

Jorge Soares, chefredaktør

Til forskel fra samtlige andre skrivende kolleger i landet har Soares en journalistuddannelse med sig fra Portugal; han er berejst og arbejder samtidig på en avis i Angola, er vel-lønnet og indrømmer åbent, at de menige på avisen med deres månedsløn på 150 dollars akkurat har til en gang stegt fisk med bananer. Men sådan er det, og de yder deres bedste.

Annoncer eller kritisk journalistik

Også andre såotomensere vil vide, at avisen forsøger at gøre en forskel. I et land så afhængigt af brændstof og olie som São Tomé og Príncipe er, og hvor transportomkostningerne ud til ø-staten fordyrer alt yderligere, er det at fylde benzin på sin bil ikke en selvfølgelig ting. Det er derimod rasende dyrt – og det var derfor en skandale af dimensioner, da *Correio da Semana* sidste år afslørede, at hovedparten af landets benzinstationer snød med opmålingen af benzin (der her købes i dunke). På forsiden beskrev man, hvordan visse tankpasere havde snydt med op til 10 pct.. Avisen mærkede lynsnart reaktionen, da alle ejere af benzinstationer med dags varsel stoppede som annoncører.

Opsøgende og kritisk journalistik lever altså under trange vilkår, det er alle enige om. Man kan måske sige, at det er et mindre preserende problem på den klart regeringsimødekomende avis *Horizonte*, hvis nyslåede redaktør Inácio Amorim med et stort smil bekender, at ”ude i byen er de allerede begyndt at kalde mig medlem af regeringen”.

Også Inácio Amorim er selvlært, et par enkelte kortvarige kurser er det blevet til, men ellers har det heddet *learning by doing*, og han er på en gang ambitiøs og nøgtern:

– Min faste løn her på *Horizonte* betyder, at jeg kan skrive kritiske artikler til andre udgivelser – og folk véd på forhånd, at avisen er regeringens forlængede arm, forklarer han.

Lysten til i udlandet at få en decideret uddannelse mangler ikke, Amorim er endog indstillet på at lære dansk, hvis blot han kunne få sin fod inden for journalisthøjskolen. Men indtil videre er det her med udgangspunkt i den lille hovedstad São Tomé, at han finder sine historier.

Folkevalgte blander sig

Det gælder også for den pt. eneste deciderede oprørske avis, ja avis er måske så meget sagt, men så periodevis udgivelse *Transparência*. Aquiles Pequeno er redaktør, og han har erfaring med at være på tværs, med at modtage mere eller mindre diskrete henvendelser fra de folkevalgte om, at han ’burde finde på noget andet at lave’.

Mere konkret vil han ikke udtale sig, men Aquiles Pequenos ansigtsudtryk og trætte blik fornægter sig ikke. Han fortæller om nogle af de ugeaviser og andre udgivelser, som São Tomé har set siden 1990, hvor den formelt set

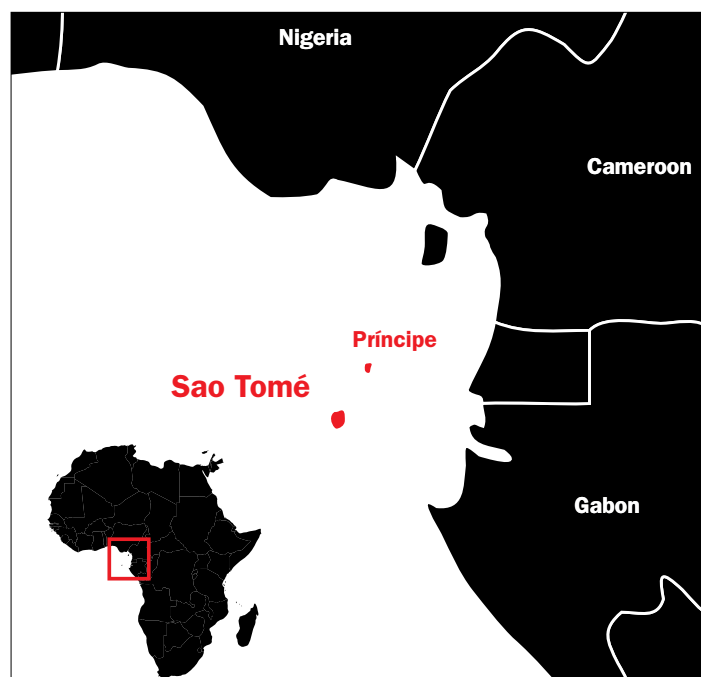
frie presse kom til landet. En af dem hed *São Tomé Confessa-se* (São Tomé går til bekendelse), en anden *O Parvo* (Den Torskedumme) – de holdt ikke så længe, men de var der, og det kan man ikke komme udenom.

I *Transparência* vil han fortsætte med at skrive små og engang imellem lidt større historier om de problemer, som efter hans mening korrupte og inkompetente såotomenske politikere bringer nationen i.

– Her hersker frygt, vi journalister lever i et lukket miljø, siger Aquiles Pequeno, med henvisning til de svære hovedpiner det giver at skrive om og fra et samfund med så få indbyggere.

Somos todos primos (vi er alle hinandens fætre) plejer man at sige om São Tomé, og sandt er det, at som minimum kender alle hinanden her i hovedstaden. Man skal være enten uhyre varsom eller uhyre overfladisk, hvis man skal holde sig gode venner med alle.

Men for Aquiles Pequeno er det at kunne ytre sig en livsnødvendighed, og han har strukket sig så langt, at han selv betaler papiret, som avisen trykkes på, hvilket i øvrigt foregår på en gammel og udtjent duplikatormaskine. Han spørger derfor venligt og hæbe-fuldt, om jeg ikke fra Danmark kan foranstalte en for danskerne brugt, men for ham ny maskine.



Afrikas næstmindste nation på blot 964 km² ligger i Guineabugten i Afrikas ’knæk’.



Helder Bexigas er redaktionssekretær på den statslige tv-kanal. Den sender dagligt en halv times tv-avis og i ny og næ er dokumentarprogram. Resten af tiden viser kanalen brasilianske telenovelas.

Ikke nemt at interviewe ministre

Mere avanceret er teknikken på den statslige tv-kanal, der med økonomisk bistand fra Por-

tugal har opbygget et par studier med udmærket udstyr, og som også har gjort det muligt at give de ansatte medarbejdere mindre

kurser i, hvordan man laver tv.

Men problemerne med at udøve kritisk journalistik er de samme. I selv samme uge for mit møde med redaktionssekretæren Helder Bexigas (se foto næste side) har der været opræk til strejke blandt landets offentligt ansatte, der protesterer mod mindstelønnen, og i den anledning blev premierminister Tomé de Sousa interviewet til gårdsdagens tv-avis.

Da jeg spørger Helder Bexigas, om han var tilfreds med interviewet, svarer han, at 'det er meget kompliceret at foretage interviews med medlemmer af regeringen', og da jeg nævner rygterne om valgsvindler, svarer han i et tonefald, der kompenserer for det korte svar: 'Den slags sker'.

Helder Bexigas medgiver også, at det manglende samarbejde mellem landets journalister er et problem; langt de fleste har grupperet sig i forhold til den politiske scene, og på den måde kan man ofte regne ud på forhånd, hvad hinandens næste træk vil være.

Avisoplæg på blot 3.000

Stadig er denne tv-kanal et kæmpe fremskridt for nationen. Den sender dagligt en halv times tv-avis og desuden i ny og næ et dokumentarprogram. Resten af sendefloden domineres i helt overvældende grad af brasilianske telenovellaer (men her er til gengæld ingen joviale og ulideligt tidsslugende vejrudsigter, og det er ikke kun, fordi vejret hver dag, her på Ækvator, er det samme!).

Langt fra alle har tv, men de lune aftener gør det muligt at rykke sammen udendørs og at se og kommentere novelaerne, og eftersom tv-avisen er placeret strategisk smart – imellem to afsnit – kan man håbe på, at den får stadigt mere opmærksomhed. Det samme må man sige om aviserne, der indtil videre sælges i ganske få eksemplarer. *Correio da Semana* afsætter ca. 1.500 stk. i lossalg og andre 1.500 til ambassader og flyselskaber, de andre aviser sælger markant mindre.

Så på mange måder er de arbejdsomme journalister oppe imod særdeles hårde odds og må have svært ved at holde modet oppe. Modsat er det kun godt 30 år siden diktatur og censur var en realitet, og det er under 20 år siden, flerpartistytet erstattede et lige så censurhåndhævende marxistisk regime.

Set i det lys er der sket store fremskridt i São Tomé og Príncipe – en lokal journalistuddannelse ville dog gøre underværker.

Ingemai Larsen er lektor ved Københavns Universitet på afdelingen for Portugisisk Sprog og Kultur, og beskæftiger sig blandt andet med udviklingen i de tidligere portugisiske kolonier i Afrika. ingmer@hum.ku.dk

AFRIKANSKE LANDE SLÅR HÅRDERE NED PÅ PRESSEN

2006 og 2007 var dystre år for den globale pressefrihed. I Afrika har en lang række regeringer, heriblandt også danske programsamarbejdslande som Benin og Mali, slået hårdere ned på pressen. Men Eritrea tager prisen som verdens værste land. Men også i danske programlande som Vietnam og Bangladesh er den gal med pressefriheden.

Af Morten Østervang

– 2007 har været et frygteligt år for pressefriheden i Afrika.

Så kontant lyder dommen fra Afrika- og medieeksperten, Leonard Vincent, fra den uafhængige medievagthund, *Reporters Without Borders*, der er baseret i Paris.

Der er kæmpe forskel på landene i Afrika, men overordnet set er kontinentet gået tilbage, lyder det fra organisationen.

Den har netop offentliggjort sit årlige index

over pressefriheden i 169 lande. Og den viser klar tilbagegang til en lang række afrikanske lande i forhold til sidste år.

– Tidligere har der været fremgang i Afrika, men 2007 har været et år, hvor mange regeringer ganske enkelt har gjort ting, de ikke har turdet gøre tidligere, og hvor de har krydset grænser, man ikke ville krydse tidligere. Der er aggressioner mod pressen, angreb mod journalister og overtrædelser af menneskerettighederne og de internationale erklæringer, man har skrevet under på, lyder det fra Leonard Vincent til Udvikling.

Tilbagegangen er sket over hele fronten fra det sydlige Afrika til øst, vest og midte. Selvfølgelig er der nogle lande, der stikker ud og står bag de særligt grove overgreb, og som i 2007 er gået voldsomt tilbage. Det er lande som Somalia, Zimbabwe, Etiopien og Eritrea, hvor myndighederne i alle lande begår grove overgreb. Og alle fire lande er blevet værre i 2007. Men også lande som Tchad, Niger og Elfenbenskysten har begrænset friheden i 2007.

Dukse går tilbage

Også pæne danske programsamarbejdslande, der ellers i 2006 lå lunt på på index'et er gået markant tilbage (se tabel på næste side). I Benin og Mali er journalister blevet fængslet for

at have skrevet knapt så pænt om præsidenten. I det hele taget er fængsling af journalister, der skriver injurierende eller kritisk om personer – berettiget eller uberettiget – et problem i flere afrikanske lande.

”

2007 har været et år, hvor mange regeringer ganske enkelt har gjort ting, de ikke har turdet gøre tidligere, og hvor de har krydset grænser, man ikke ville gøre tidligere.

Leonard Vincent, RSF

Benin og Mali har ellers haft en eksemplarisk historie med pressefrihed – og adskilt sig fra mange andre afrikanske lande ved at ligge helt oppe i toppen foran lande som Australien, Grækenland og Frankrig. I 2006 lå Benin som nummer 23. Nu ligger landet nummer 58. Og Mali er gået fra at være 38 til at være nummer 52. De ligger dog stadig temmelig pænt i en afrikansk sammenhæng.

– Men det er mærkværdigt. Vi troede, at de her lande var på så godt et spor, så vi havde overhovedet ikke forestillet os, at den slags kunne ske igen. Og så fængsler man pludselig journalister på grund af politiske emner, og fordi de har fornærmet præsidenten. Det er isolerede tilfælde, men det trækker dem ned, at den slags pludselig sker. Vi har en god kontakt med præsidentkontorerne – og når vi spørger dem 'hvorfor' lyder svaret: 'Journalisterne gik ganske enkelt for vidt. De angreb præsidentens familie', forklarer Leonard Vincent og tilføjer:

– Det kan jo godt være, at man har en god grund til at være vred. Men så prøver vi at forklare dem, at der er demokratiske måder, man skal løse den slags på, og ikke bare ved at sætte folk i fængsel, siger Leonard Vincent.

Til gengæld kan man så glæde sig over, at et andet dansk programsamarbejdsland, Ghana, placerer sig på en 29. plads.

Og så er der Uganda, der – trods en blakkert pressehistorie i år – har fået en pæner placering som nr. 78. Som Vincent forklarer:

– Men det er egentlig kun, fordi det var et stille år. Vi forventer, at Uganda i 2008 vil falde langt længere ned af listen, hvor det var i 2006 (nr. 118, red.). Præsident Museveni har et stramt greb om medierne, og der eksisterer

(...fortsættes næste side)

(fortsat fra side 19)

ikke reel pluralisme. Medierne og regeringen står lammet over for hinanden, og der er mange trusler mod journalister.

Et andet land, der har en dansk interesse, er Kenya, der lige nu er i krise. Landet har egentlig god pressefrihed, lyder det fra organisationen. Og landet placerer sig som nummer 76.

”

Selvom vi ikke er opmærksomme på alle krænkelser i Turkmenistan og Nordkorea, der er nummer to og tre, fortjener Eritrea at være i bunden.

Leonard Vincent, Reporters Without Borders

– Men der er en dyb afgrund af mistillid og had mellem medierne og regeringen. Selvom vi har et helt år med pressefrihed, hvor alt går glat, så er det et paradoks, at der mindst én gang om året sker en begivenhed, der sætter landet tilbage. Det er med til at fastholde landet på dette niveau, siger Leonard Vincent.

I 2006 brød regeringsstyrker under stor bevågenhed ind og ransagede landets førende avis *The Standard* og brændte papirer af.

Global pressefrihed lider

Men hvor går det så værst for sig? Ifølge Reporters Without Borders har et afrikansk land nu taget æren – og dermed overhalet diktatorret Nordkorea. De to lande i Afrika, der har taget den hurtigste fart nedad, er Somalia og Eritrea. Men Eritrea tager prisen som verdens værste land.



Eritreas præsident, Issaias Afewerki – not a gentleman of the Press. Foto: AFP/Scanpix

I begyndelsen af 2007 døde en af Eritreas førende intellektuelle journalister i fængsel. Formentlig på grund af elendige forhold.

Få måneder senere døde en anden journalist, Paulos Kidane, af ren udmattelse få kilometer fra Eritreas grænse til Sudan, som han forsøgte at flygte til. Et år forinden var han blevet sat i fængsel og tortureret. En stor del af journalister er flygtet. Og udenlandske journalister formentlig stort set adgang. Der findes ikke længere nogen fri presse i Eritrea.

– Der er ikke noget overraskende i at Eritrea er det værste land. Selvom vi ikke er opmærksomme på alle krænkelser i Turkmenistan og Nordkorea, der er nummer to og tre, fortjener Eritrea at være i bunden. Den privatejede presse er blevet forbudt af præsident Issaias Afewerki, og de få journalister, der vover at kritisere regeringen er i fængsel. Vi ved, at fire er døde i fængsel, og vi har al mulig grund til at tro, at andre vil lide samme skæbne, forklarer Leonard Vincent og tilføjer.

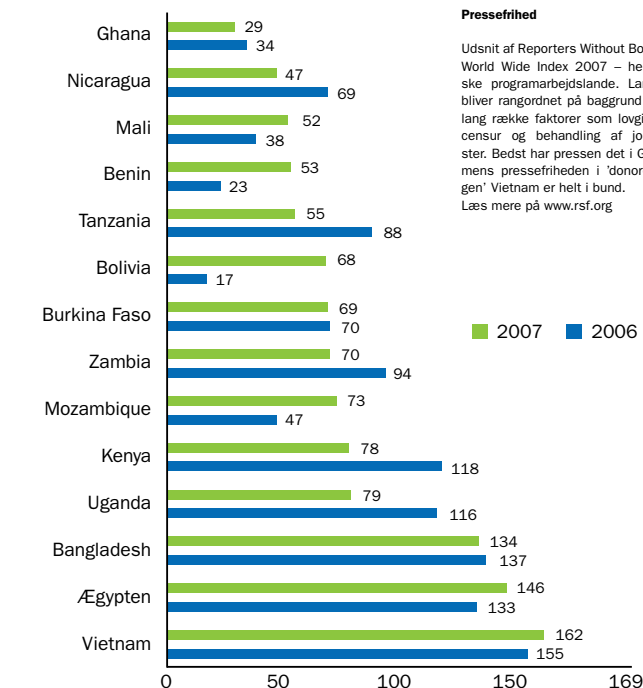
– Mange ved ikke, hvad der sker i Eritrea. Det er det mest brutale regime, jeg har set.

”

At pressefriheden er på tilbagetog er et dybt foruroligende tegn på, at demokrati vil komme under pres i kritiske dele af verden.

Jennifer Winsor, Freedom House

Men den internationale presse skriver stort set ikke om det. I den nordlige del af landet har regimet et Gulag. Her sidder lige nu 10 journalister og råbner under middelalderlige forhold.



Det er ikke kun Reporters Without Borders, der ser faretegn i Afrika. Den anerkendte amerikanske demokrati-tænketaank *Freedom House* tager hvert år temperaturen på klodens demokrati. Også pressefriheden. Og i den seneste måling, som var for 2006, var Afrika Syd for Sahara gået markant tilbage.

I 2006 var der kun otte lande (svarende til 17 pct.) med en fri presse, mens 19 (39 pct.) lande havde en delvist fri presse og 21 (44 pct.) ikke havde fri presse.

Der er dermed flere ufrige lande i Afrika end globalt. 38 pct. af verdens lande har således en fri presse, mens 39 pct. har delvist fri presse og 43 ikke har en fri presse.

Freedom House peger navnlig på Østafrika og Afrikas Horn som problematiske områder, der er gået markant tilbage.

– Den fortsatte negative udvikling for pressefriheden i Østafrika giver store barrierer for udviklingen af demokrati i de pågældende lande, siger organisationens direktør, Jennifer Winsor, der peger på lande som Etiopien, Eritrea og Somalia.

Men organisationen peger nu også på danske programarbejdslande som Kenya og Uganda som lande, der er gået drastisk tilbage i 2006.

– Lande som Kenya og Uganda har været indflydelsesrige i deres region og Freedom House er bekymret for, at tilbagegang her kan påvirke demokratiske udvikling i lande som sådan og regionen.

Hjemmesider lukkes

Dog er der én positiv ting at sige om Afrikas pressefrihed. Godt nok er pressefriheden gået tilbage i Afrika. Men faktisk er den gået endnu mere tilbage i Asien, Latinamerika og ex-sovjetiske republikker.

Rusland har indskrænket pressefriheden markant. Kina, Vietnam og Iran har fået øje på internettet og har i stor stil fængslet 'cy-

ber-dissidenter'. Tusindvis af blogs og hjemmesider er blevet lukket af Iran og Kina. Og i Latinamerika er der sket en lang række drab, hvor journalister har dækket narkokrinalitet.

Som direktør Jennifer Winsor siger:

– Pressefriheden oplevede global tilbagegang i 2006. Og angreb mod pressen vil uvægerligt blive fulgt af angreb på andre demokratiske institutioner. Det faktum, at pressefriheden er på tilbagetog, er dybt foruroligende tegn på, at demokrati vil komme under pres i kritiske dele af verden.

Lige nu vurderer organisationen, at kun 18 pct. af verdens borgere lever i et samfund med en fri presse. 39 pct. har en delvist fri presse. Og 43 pct. har ikke-fri presse.

De ti allerværste er på Reporters Without Borders' index er – måske ikke overraskende – Somalia, Uzbekistan, Laos, Vietnam, Kina, Myanmar, Cuba, Iran, Turkmenistan, Nordkorea og Eritrea.

Også en række af de lande, Danmark yder stor bistand til, nemlig programsamarbejdslande som Vietnam og Bangladesh, ligger ifølge Reporters Without Borders helt i bund.

MERE OM PRESSEFRIHED

Kun 18 pct. af verdens borgere lever i et samfund med en fri presse.

Se mere på www.ifj.org eller www.insj.org eller www.rsf.org eller www.freedomhouse.org

REGNEN TOG DET HELE

I Ghana er flere år med svigtende afgrøder det synlige resultat af klimaforandringer. I de seneste år er udsvingene i vejret blevet voldsommere, og sidste år blev landet ramt af et af de kraftigste regnfald i mange år. Det går hårdt ud over befolkningen.

Af Steen Vedersø

Regnen faldt ubønhørligt i Ghana i den sidste uge i august og den første uge i september. Store dele af landskabet i Upper East, ved grænsen til Burkina Faso, blev oversvømmet og vandet tog alt med sig. Menneskeliv, geder, får og høns, veje, huse, høst og kornlagre.

James Agbamu på 72 bor med sine to koner og ni børn i en af de hårdest ramte landsbyer helt ude østpå. I Binduri ved White Volga. Her voksede floden til hidtil usete højder, da myndighederne i nabolandet Burkina Faso besluttede at åbne for sluserne ved Bagra-dæmningen på deres side, da den truede med at bryde sammen under de kæmpemæssige vandmasser.

Der var vand over det hele i Binduri i forvejen, men dén frygtelige nat skred murene sammen om hovederne på dem, dyrene blev dræbt og skyllet væk, og James kunne ikke gøre andet end at sende sin familie væk i sikkerhed hos nogle slægtninge på et tørt og højere liggende sted. Selv kunne han, som kaptajnen på den synkende skude, ikke forlade ragnarok.

Nu, fire måneder efter, er situationen ikke bedre, snarere tværtimod. Regnen er stoppet, men familien lever på ét måltid om dagen, har endnu ikke taget over hovedet, og fremtiden tegner sig alt andet end lys.

– Jeg er meget forvirret og meget bange for fremtiden, siger han. Det er en stor ydmygelse for mig ikke at kunne sørge for en ordentlig bolig til familien og ikke at kunne skaffe mad på bordet.

James Agbamu har modtaget fødevarerhjælp én gang i løbet af de sidste fire måneder; Én sæk ris på 50 kilo – det svarer til cirka en uges forbrug i familien. Og genopbygningen af husene i området er stødt ind i nogle uøselige kulturelle og sociale barrierer. Normalt kan man kalde på naboerne i landsbyen, hvis man har et større projekt. De kommer meget gerne og hjælper mod til gengæld at få mad. Sådan



En pige samler vand i landsbyen Kpasenkpe i det nordlige Ghana. Der er ofte problemer med tørke. Men når det regner – så regner det. Foto: Klaus Holsting.

har det altid været, og sådan er det også nu. Problemet er så, at ingen i landsbyen har noget mad at dele ud. Og derfor kan ingen hjælpe hinanden. Nu sidder de alle sammen magtesløse i deres ruiner – på fjerde måned – og frygter sulten og regnen, der kommer igen til maj.

Uforudsigelig regntid

– Man kan ikke sige med sikkerhed, at dette års tørke og de voldsomme oversvømmelser er et direkte resultat af klimaforandringer, der har også tidligere været tørke og oversvømmelser i det nordlige Ghana, siger Care Danmarks koordinator i Ghana, Poul Erik Lauridsen.

Men prognoser for klimaforandringer i det nordlige Ghana spår, at landet kommer til at opleve denne form for kraftige regnfald, oversvømmelser og tørke oftere i fremtiden. Poul Erik Lauridsen konstaterer, at klimaet allerede har ændret sig over de sidste 30 år, hvor temperaturen er steget med ca. 1°C, og den årlige mængde nedbør er reduceret med ca. 20 pct.



Der var vand over det hele i Binduri i forvejen, men dén frygtelige nat skred murene sammen om hovederne på dem, dyrene blev dræbt og skyllet væk, og James kunne ikke gøre andet end at sende sin familie væk i sikkerhed hos nogle slægtninge på et tørt og højere liggende sted.

– Bønder som James Agbamu fortæller os også, at regntiden er blevet mere uforudsigelig, hvilket gør det sværere at vælge det rigtige såtidspunkt, og de afgrøder man traditionelt har dyrket, er ikke nødvendigvis veltilpassede til det ændrede klima, forklarer Poul Erik Lauridsen.

Care har arbejdet i området i mange år. Med at lære bønderne bedre dyrkningsmeto-

der og med at etablere en bredere vifte af indtægtsmuligheder. Hvis høsten af majs svigter et år, kan man have et dyrehold, som så kan skaffe penge til at kompensere for den manglende høst.

Care Danmark ser nye muligheder

– Nu, efter katastrofen, står vi overfor en meget stor humanitær opgave, men den alvorlige situation indbyder også i den grad til nytænkning i forhold til klimaforandringer, siger Muhammed Aminu, *Climate Change Project Officer* hos Care i Tamale, hvor regionskontoret for Upper East er placeret.

Ligger husene og kornlagrene udsatte ved en kommende flodbølge? Er afgrøderne de rigtige i forhold til ændringer i klimaet, og er landsbyen i det hele taget forberedt på næste gang, der bliver åbnet for sluserne?

Care har udvalgt 41 landsbyer i Upper East, som her i det nye år får støtte til at genopbygge deres landbrug efter oversvømmelsernes ødelæggelser. Som et led i genopbygningen hjælper man landsbyerne med at tilpasse deres landbrug, så de er mindre udsatte i tilfælde af kommende katastrofer og ændringer i klimaet.

– Det er selvfølgelig en dråbe i havet – det er vi godt klar over – men forhåbentlig kan de landsbyer så blive rollemodeller for de øvrige, siger projektleder Emmanuel Akansighe fra Care i Tamale.

Care vil gennemgå situationen nøje i landsbyerne og, i samarbejde med landsbyhovedingen og de øvrige lokale autoriteter, arbejde med lige præcis den løsningsmodel, der passer til hver enkelt by. Både i forhold til klimaforandringer og i forhold til indtjeningsmuligheder. Måske skal korndyrkningen helt forlades til fordel for husdyrhold eller håndværk.

Ghanas regering tøver

Upper East er Ghanas dårlige samvittighed. 90 pct. af indbyggerne i det nordøstlige hjørne lever under FN's fattigdomsgrænse. Og Kofour-regeringen i Accra har indtil videre ikke sat noget effektivt i gang for at komme den nødstedte befolkning til hjælp. Selv deres National Disaster Management Office (NADMO) har spillet fallit og dukker sjældent op til ko-

ordinationer mellem de forskellige internationale organisationer og NGO'er, som arbejder i området.

Ghana har i flere år været på vej med en politik og en værktøjskasse for at imødegå – og være forberedte på – klimaforandringer og naturkatastrofer. Men indtil videre er det blevet ved snakken, og der er da også ganske betydelige forhindringer frem mod målet.

Frygt og sult plager

Langt ude på landet – midt i ingenting i Binduri i Upper East i Ghana – sidder James Agbamu og hans familie. De havde gradvist vænnet sig til mindre og mindre høstudbytte år for år på grund af tørke og et skiftende regnmønster. 2007-høsten tegnede ikke til at blive noget særligt. Men så kom den voldsomme regn og tog alt med sig.

Familien ved ikke, at der har været afholdt et klimatopmøde på Bali, og at et fodslebende USA fik reduceret den endelige tekst til et dokument uden garantier for en reduktion af CO₂-udslippet. Alle synes begejstrede over, at der overhovedet kom et dokument ud af mødet i stedet for et totalt sammenbrud – også selvom mange vurderer, at der er tale om et reelt tilbageskridt i forhold til Kyoto. Nu venter alle så i et par år på klimatopmødet i København i 2009. Også de omkring 60.000 stormflodsofre i Ghana.

Alt det kan familien Agbamu ikke bruge til så meget. De er sultne, desillusionerede, hjemløse og bange. De kan ikke arbejde mere, fordi sulten nager dem. I stedet for at tænke på fremtiden tænker de på den slunkne mavesæk, som først vil få lidt mad ved aftenstide. Forsyningen af rent drikkevand i Binduri er afbrudt, så nu skal der vandres fire kilometer hver vej for en spand vand. Og som følge af den manglende høst er priserne på det lokale marked steget til det dobbelte.

Men mest af alt frygter de den kommende regntid i maj.

Steen Vedersø er freelancejournalist. tamtamt@gmail.com

KERNEN ER IDEALISME

Dansk udviklingspolitik har nu fået sin bibel – Idealer og Realiteter – der trækker de lange historiske linjer i den danske udviklingspolitik. Udviklingsøkonom Martin Paldam anmelder bogen, der har stort fokus på, hvordan Danidas politik er blevet formet gennem årene. Man får indtryk af, at dansk udviklingspolitik snarere er indenrigspolitik. Sådan lyder det fra anmelderen, der anbefaler bogen, men efterlyser et lidt bredere perspektiv.

Af Martin Paldam

'Idealer og Realiteter' er en flot bog at tage i hånden og en god bog at have på sin hylde, når man arbejder med emnet, for det er Danidas officielle historie, skrevet af grundige folk, hvoraf de fleste er historikere. Den indeholder en omhyggelig dokumentation af, hvordan Danidas politik er blevet udformet. Hvilke personer, der har medvirket og sagt og gjort hvad og hvornår.

Når man har undervist i udviklingsøkonomi gennem mange år, har man én forståelsesramme i tankerne: Den er præget af de store linjer i, hvad der er sket i u-landene, og udviklingen inden for den udviklingsøkonomiske teori. Historikeres opgave er at skildre, hvad der skete, og hvordan politikken rent faktisk er blevet udformet – her er forståelsesrammen dansk indenrigspolitik. Det er dét, forfatterne kender til, og det er dét, bogen handler om. Jeg har været dybt fascineret af, hvor lidt de to forståelsesrammer griber fat i hinanden. Det har jeg forsøgt at kommunikere til forfatterne, da vi mødtes, men det er svært at slå bro over faggrænser.

En del af indenrigspolitikken

Jeg tænkte under læsningen på Samuel P. Huntingtons artikel fra tidsskriftet *Foreign Policy* 1970-71, der grundlæggende sagde, at amerikansk udviklingspolitik var en del af amerikansk udenrigspolitik, uanset om man ville det eller ej. Derfor blev jeg under gennemlæsningen mere og mere bestyrket i den grundtanke, at dansk udviklingspolitik er en del af dansk indenrigspolitik.

Det er kun delvis den konklusion, der drages i det sammenfattende essay af de tre redaktører, men de konkluderer dog, at dansk udviklingspolitik ikke er nogen klart integreret part af dansk udenrigspolitik. Frem for alt er det ikke en del af dansk handelspolitik. Det er faktisk svært at finde en forbindelse til dansk interessevaretagelse. Eller rettere, der er af og til en sådan forbindelse, men den er blevet mindre, og den har slet ikke domineret.



Hvem er bygherre? Danmark støttede både i Kenya og Tanzania statslige andelsbevægelser med milliardbeløb. Men hvad sker der egentlig med lokale initiativer, når man overhælder dem med penge?, spørger anmelderen. Foto fra bogen.

Komplicerede projekter kuldsejlede

Der er et par vigtige punkter, hvor et lidt bredere perspektiv end den danske indenrigspolitik ville have gavnnet. Lad mig nævne tre konkrete eksempler:

Der er en god skildring af Noakhali-projektet i Bangladesh, der kørte fra 1978-90. Her mangler bogen det perspektiv, at en række donorer med Verdensbanken i spidsen lavede helt tilsvarende integrerede landbrugsområde-projekter i disse år i andre modtagerlande. Det interessante er, at det ikke bare var Noakhali, der skuffede – det gjorde alle disse projekter. Her er en spændende almen erfaring. Hvis man ser det i ét projekts lys og ikke ved, at det var et typisk projekt fra den tid, og det gik på samme måde en række andre steder, kan det godt være, at det er god historie, men den sammenfatning, man ender med på s. 370-71, bliver underligt misvisende.

Den konklusion, Verdensbanken har draget af en stribe af kuldsejlinger af den slags projekter, er, at man ikke skal lave projekter, der kræver, at donorer styrer et samarbejde mellem en række ministerier i det typiske u-land. Det er simpelthen for komplekst til at kunne lykkes – vi skal ikke være så kede af, at vi heller ikke kunne. Som man læser den historiske fremstilling, får man det indtryk, at her var tale om en dansk projektidé, der af specielle årsager kuldsejlede. Det kan naturligvis godt være, at det er sådan, det fremgår af arkiverne, men i så fald er det meget mærkeligt.

DK støttede tvangskollektivisering

Det er på samme måde interessant at læse skildringen af vores yndlings-samarbejds-partner gennem tiden: Tanzanias præsident Julius Nyerere. Også her er det fint, hvad der er, men et lidt bredere perspektiv ville have gjort historien endnu mere tankevækkende.

Nyerere var den ledende person i den afrikanske socialisme fra det tidspunkt, hvor Ghanas præsident Kwame Nkruma blev væltet (1966), til han selv gik af i 1985. Hans kongstanke var, at der fandtes en afrikansk ur-socialisme på landet før kolonitiden (måske inspireret af den franske filosof J.J. Rousseau?).

Denne ur-socialisme ville han bygge på. Det er svært at finde ud af, hvor radikal han var, og det svingede formentlig over tiden. Han prøvede faktisk at gennemføre en kollektivisering, der meget ligner den sovjetiske model i årene 1967-75, men han kom til fornuft, da politikken var nået dertil, at den krævede hård vold mod bønderne. Så den blev opgivet på halvvejen. Men i årene 1982-90 prøvede han igen at lave en statslig andelsbevægelse, som omtales nærmere nedenfor. Han gennemførte også en omfattende statslig industrialisering, som heller ikke blev en succes.

Han var også en usædvanligt sympatisk og karismatisk person, hvis politikker vi støttede i tykt og tyndt, selv om de led skibbrud. Ja, først da det blev helt umuligt, var vi med til at trække tæppet væk under ham. Som alle store politikere var han dygtig til at tale til forskellige målgrupper – og han var intet mindre end fremragende, når han talte i dansk tv. Jeg husker en udsendelse, hvor han blandt andet berettede om, hvor moderat han var, og at han først var blevet undervist i marxisme af sin rådgiver Knud Erik Svendsen.

”

Det interessante er, at Nyerere igennem ca. 10 år fik danske udviklingspolitikere til at yde en trofast støtte til politikker, vi aldrig har ført her landet, og som et overvældende flertal af den danske befolkning ville afvise, hvis nogen havde foreslået, at vi tog dem op.

Det interessante er, at Nyerere igennem ca 10 år fik danske udviklingspolitikere til at yde en trofast støtte til politikker, vi aldrig har ført her landet, og som et overvældende flertal af den danske befolkning ville afvise, hvis nogen havde foreslået, at vi tog dem op. De mislykkedes da også i Tanzania. Der er grund til at tænke over, hvordan det kunne gå til, at vi i dén grad støttede dem.

Tankevækkende bog

I den forbindelse er der en historie, som desværre ikke får en samlet omtale.

Det er et andet dansk kæmpeprojekt, hvor Danida tilmed var koordinerende donor for et fællesnordisk projekt til over én milliard kroner (omsat til dagens mønt). Det er støtten til den førnævnte statslige andelsbevægelse i Tanzania i årene 1982-90.

Det er en lang og tankevækkende historie. Og nu hvor vi er i gang med at udvide støtten til en anden slags andelsbevægelse (mikro-lån), har vi brug for en grundig dokumentation af historien om, hvordan én milliard kroner kunne reducere den tanzaniske andelsbevægelse til den halve størrelse over en 5-årig periode. Når man ser billedet på side 244 i bogen af den store andelskole i Kenya, er det tankevækkende, at vi var med til at lave en andelskole, der var endnu større i Tanzania. Den er vist nok nu blevet til en handelsskole.

Det er vigtigt, at vi kender og gennemtænker de erfaringer, vi har gjort. Der er lokale initiativer, som bliver ødelagt, når man statsliggør dem og hælder dem over med penge. Her ville en grundig historisk redegørelse have givet et godt holdepunkt for videre tanker.

Men selv om der mangler lidt hist og her, er det godt og tankevækkende, hvad der er med. Historikere har som opgave at dokumentere, hvad der er sket, og hvordan beslutningerne er blevet truffet. Det er i vidt omfang lykkedes, og det er godt, at det er blevet gjort. Jeg skal derfor anbefale bogen.



Idealer og realiteter. Dansk Udviklingspolitik Historie 1945-2005.

Redigeret af Carsten Due-Nielsen, Ole Feldbæk og Nikolaj Petersen. Med kapitler af Christian Friis Bach, Thorsten Borring Olesen, Sune Kaur-Pedersen og Jan Pedersen. Udenrigsministeriet og Gyldendal, Kbh. 2008. Pris 298 kr., 584 sider.

Martin Paldam er professor ved Økonomisk Institut, Aarhus Universitet.

HELT TIL PARIS NÅR DEN NU IKKE

Tema-nummer af Den ny Verden kommer ikke helt i mål, skriver Poul Nielson, som undrer sig over, at FN-systemet overhovedet ikke nævnes i denne antologi om Paris-erklæringen om bistandseffektivitet.

Af Poul Nielson

Det er naturligvis glimrende, at DIIS har samlet 12 forskellige artikler om Paris-erklæringen. Men selv om nogle (få) af artiklerne er glimrende, så sidder man tilbage med en fornemmelse af, hvor svært det er at koble præsentationen af nogle konkrete problemer i Uganda og Bangladesh med den meget generelle og endda foreløbige vurdering af implementeringen af de principper, der ligger i Paris-erklæringen om bedre koordineret bistand og styrkelse af partnerskab og ejerskab. Det virker som om Den ny Verden har været har været lidt nervøs ved at give sig helt hen i præsentationen af den ny viden.

FN blev væk

Der er nogle påfaldende aspekter i hele diskussionen om Paris-erklæringen. For det første er det tankevækkende, at FN-systemet overhovedet ikke nævnes noget sted. Det var altid noget, at den snævre donor-diskussion

DAC (OECD's Development Assistance Committee, red.) blev bredt lidt ud med deltagelsen af modtagerlande i Paris-erklæringen. Men egentlig burde det rette forum for en sådan principiel diskussion om kravene til partnerskabet mellem donorer og modtagere i det internationale udviklingsamarbejde jo være ECOSOC. (FN-systemets Økonomiske og Sociale Råd, red.). Det siger ret meget om hvad FN bruges til – og ikke bruges til – nu om dage.

Institutioner som forudsætning

For det andet er det påfaldende, at det åbenbart volder NGO'erne problemer, at der gøres et mere systematisk forsøg på at effektivisere den statslige bistand. Dette skinner igennem i Knud Vilbys artikel om civilsamfundet som vagthund, ganske som det prægede diskussionen på NGO-forum'et i januar 2008. Vilby citerer bekræftninger fra et ODI-papir (Overseas Development Institute, red.) om at konditionaliteter underminerer demokratisk politik ved at gøre regeringerne ansvarlige opad i systemet i forhold til donorerne, snarere end i forhold til deres egne befolkninger. Ligesom han - idet han citerer sin egen rapport til 92-gruppen - finder det kritisabelt, at stort set alle nye bevillinger til fremme af god regeringsførelse går til den offentlige sektor.

Midt i omsorgen for civilsamfundet overes det, at forudsætningen for, at der kan sættes ind med en meningsfuld kritik af korrupsion og dårlig regeringsførelse i det hele taget, jo netop er, at institutioner som rigsrevision, of-

fentlige budgetter og veldefinerede sektorpolitikker faktisk fungerer. Alt det, der kritiseres for at være noget, modtagerlandene nærmest tvinges til at opbygge af hensyn til donorerne, er da helt klart noget, ethvert land på et eller andet trin i udviklingsprocessen skal kunne levere til sine egne borgere, og noget som i lige så høj grad er en forudsætning for civilsamfundets funktion som vagthund, som det er en forudsætning for et tillidsfuldt partnerskab med donorerne.



Påfaldende, at det åbenbart volder NGO'erne problemer, at der gøres et mere systematisk forsøg på at effektivisere den statslige bistand.

Fhv. udviklingsminister Poul Nielson.

Indblik i realiteterne

Den norske seniorforsker Hilde Selberviks artikel er interessant, fordi den giver et indblik i realiteterne med hensyn til opfølgningen af Paris-erklæringen. Denne karakteriseres, fornuftigvis, som 'ukontroversiel snusfornuft'. Selv om den ikke bliver ført konsekvent ud i livet, og da slet ikke inden 2010, så er den udtryk for et skridt i den rigtige retning.

Denne ret konventionelle konstatering er



måske mere brugbar end den afsluttende artikels mislykkede og lidt krampagtige forsøg på at tale om et 'marked' for udviklingsbistand - en terminologi som kun bidrager til forvirring på et lavere niveau.

Professor Poul Nielson er tidl. udviklingsminister og EU-kommissær.

"We'll always have Paris" Paris-erklæringen om bistandseffektivitet: sund fornuft eller nykolonialisme? Den ny Verden nr. 3, 40.årg., 2007. 116 sider, 85 kr. for et enkelt nummer og 245 kr. for årsabonnement (4 numre)

EN AHA-OPLEVELSE

Vendepunkter. Sympatisk erindringsbog om livets op- og nedture, og om hvordan to års udviklingsarbejde i Tanzania blev et vendepunkt. Bogen fungerer dog mest for læsere, der kan nikke genkendende til oplevelserne og tidsbilledet.

Af Jan Kjær

Nye teknikker skaber nye trends. Blogs på nettet har skabt en revolution. Såkaldt helt almindelige danskere kommer til orde i det offentlige rum. Men også forlagsbranchen ændres. Nogle forlag har specialiseret sig i at sende disse almindelige danskeres bøger på markedet. Forfatteren både skriver, lay-outer og læser korrektur. Der er altså intet forlag til at fjerne de værste svipsere. Alt går igennem uden filter. Råt for uforsoedet.

Bent Straagaards erindringsbog *Vende-*

punkter er udgivet på forlaget *Print on Demand*, hvor forlaget trykker eksemplarer, når læsere ønsker bogen.

Hverdagshistorie

Vendepunkter er et sympatisk stykke hverdags-danmarkshistorie med en god beskrivelse af tiden. Der er ingen dramatik, pomp eller pragt, kun subjektive erfaringer, skrevet i en simpel jeg-form.

Bent Straagaard er født i 1947 og oplever en glad, men fattig barndom i et klasseopdelt Sønderjylland, hvor der uddeles øretæver i skolen, og køres uden cykelhjelm i fritiden. Men faderen rammes slidgigt og får stadig sværere ved at arbejde. Som lyn fra en klar himmel bliver forældrene skilt, og den unge Bent finder nogle år senere faderen hængende fra loftet.

Efter faderens selvmord flygter han fra Danmark.

To år i Tanzania

Det første største vendepunkt i Bent Straagaards liv er to år som u-landsfrivillig for Mellempfolkeligt Samvirke i Tanzania i de helt tid-

lige 70'ere. Mødet med Østafrika giver livsglæden tilbage.

Betaget af præsident Nyereres tanker om folks egen udvikling arbejder han i et kooperativ i byen Tanga. Udlændingene er delt op. Nogle går kun går i de hvide klubber, og andre blander sig med de lokale. Forfatteren hører til de sidste. Han vil bo med tanzanierne, og han vil overdrage sin viden til de lokale. Det er jo derfor, han er der.

Det går godt for kooperativet, selvom der er forsøg på nepotisme og filfen med regnskaber. Afrikaopholdet afsluttes i ægte 70'er-stil med en sejltur til Indien og derfra med flipperbus hele vejen hjem til Danmark.

Fælles referencer

Vendepunkter er en yders sympatisk og ærlig bog. Forfatteren, der som 55-årig har fået sclerose, skriver som en art selvtæp, og han definerer selv målgruppen som familie og venner. Men andre kan bestemt også være med, især danskere mellem 40 og 70 fra landbo- u-lands- og socialrådgivermiljøer. Har man som læser ingen fælles referencer-punkter med forfatteren, fanger historien

næppe. Jo flere sammenfald, jo mere får man ud af bogen. Mine sammenfald er mange; barndom i Sønderjylland, militærnægter, u-landsfrivillig for Mellempfolkeligt Samvirke i Tanzania og oplevelse af selvmord tæt på. Symptomatisk falder min interesse markant, når bogen beskriver forfatterens arbejde som socialrådgiver i Esbjerg og på Sjælland.

Vendepunkter er lidt rodet. De samme pointer gentages ofte lige efter hinanden. Der er ingen sproglige finurligheder til at give historien saft og kraft, ingen spændingskurver og intet *drive*. Der er lidt for mange slåfejl og ukorrekte oplysninger såsom at Tanzania er Afrikas største land - han har åbenbart overset Sudan.

Men Bent Straagaards erfaringer bliver til aha-oplevelser for andre. Det er det vigtigste.

Vendepunkter, Bent A. Straagaard. Books on Demand 2007. 199 kr., 208 sider. Kan bestilles via www.saxo.com

DE DÅRLIGE SAMARITANERE



Ill.: Rasmus Meister/ Spild af Tid.

Økonomernes rådgivning til u-landene har ofte gjort ondt værre – i den bedste vilje, skriver den koreanske økonom Ha-Joon Chang.

Der findes ikke én, men mange opskrifter på økonomisk udvikling for u-landene, fastslår økonomerne Chang og Rodrik. Farligt for u-lande at stirre sig blinde på kravet om markedsadgang til Vesten, advarer sidstnævnte.

Af Adrian Lema

Kan Mozambique og andre u-lande på 50 år blive økonomiske mirakler med højteknologiske eksportindustrier? Når asiatiske tigerøkonomier kunne, er der håb om at andre kan følge efter.

Det er budskabet i to nye bøger om økonomisk udvikling og – ikke mindst – udviklingspolitik. Ha-Joon Changs *Bad Samaritans* forklarer, hvordan de fleste økonomer i Verdens-

banken og de rige landes udviklingsministrier anskuer udvikling ud fra 'traditionel' økonomisk teori, som ikke passer med de faktiske erfaringer. Dermed bliver økonomerne til *Dårlige Samaritanere*, som – ud fra den bedste vilje – kommer til at gøre mere ondt end godt, når de formulerer udviklingsstrategier for u-landene. Argumentet er simpelt. Den herskende forståelse, som ofte betegnes Washington-konsensus, byder på en velkendt ønskeliste af reformer, som landene skal gå igennem fra ende til anden. Listen byder på privatisering, frihandel, begrænsende offentlige budgetter, stram kontrol med inflation osv. Problemet er blot, hævder Chang, at hvis vi ser på de historiske erfaringer, afspejler ønskelisten ikke virkeligheden.

Manden på 10-dollar-sedlen

Læseren bliver først indført i britisk og amerikansk historie, og derefter gennem afliver Chang myten om, at de to nationer i sin tid blev rige ved hjælp af frihandel.

England anno 1721. Den første britiske

premierminister, Sir Robert Walpole, lancerede en strategi med høje toldbarrierer for at importere råvarer, forarbejdede dem og eksportere dem igen. Gennem et århundrede var toldsatserne på over 40 pct., nogle varer var forbudte at importere, og andre fik eksportsubsidier. Dette faldt sammen med den industrielle revolution.

”

Vi skal væk fra ønskelisten af reformer, som i teorien burde virke alle steder, men sjældent gør det.

Den amerikanske historie er ikke meget anderledes. Den første amerikanske finansminister, Alexander Hamilton, foreslog at tage ved lære fra den anden side af Atlanten. Hamilton, der døde i en dramatisk pistolduel, nåede aldrig at se udførelsen af sit økonomiske pro-

gram med subsidier og toldbeskyttelse til støtte for amerikanske virksomheder. Når Hamiltons portræt har fortjent en plads på den amerikanske ti-dollar-seddel, hvorfor fortjener han så ikke en plads i de økonomiske lærebøger?

Velskrevet debatbog

Chang's bog hører hjemme i debatbogsgenren. Med analogier og anekdoter giver Chang gode forklaringer på, hvorfor de Dårlige Samaritanere skader mere end de gavner u-landenes position i verdensøkonomien. Bogens argumenter trækker på Changs egne tidligere og tungere akademiske værker, men uden at forfalde til tal-gymnastik, som vil gøre øjenlænge tunge på de fleste ikke-økonomer.

Chang fremstår også overbevisende, idet han trækker på sine personlige erfaringer. Som ung sydkoreaner oplevede han landets berømte økonomiske mirakel fra 1960'erne, hvor per capita-indkomsten var under halvdelen af Ghanas, til en højteknologisk økonomi i dag. Han beskriver, hvordan koreanske



unge virksomheder piratkopierede udenlandske teknologier, og hvordan han selv brugte piratkopierede teoribøger som ung økonomistuderende. Han forklarer, hvordan de koreanske industrier blev beskyttet, støttet og kontrolleret af staten, og hvordan danske småkager og andre luksusvarer var forbudte til importere for at spare værdifuld udenlandsk valuta. Penge, som i stedet skulle bruges til at importere teknologi. Således er bogen en levende fortælling, og Chang bruger historien, sine egne erfaringer og griber endda til skønlitteraturen for at sætte billeder på en kompliceret problemstilling. Det virker.



U-landene har bundet sig selv fast på en uheldig spiral ved at kræve bedre markedsadgang i EU og USA, mens det er endnu vigtigere at beholde retten til hjemlige udviklingseksperimenter.

Men Bad Samaritans opfylder ikke alle læserens ønsker. Chang siger ikke meget om de mindst udviklede lande, selvom han har diskussioner af både kultur og demokratiets rolle i udvikling.

Et andet problem er, at den Dårige Samaritaner i en vis udstrækning er en 'stråmand', altså en fiktiv debattør som Chang kan pådutte meninger efter behag. Det er ikke svært at se, hvorfor Chang benytter sig af dette retoriske trick. Det er bekvemt selv at skabe sin modstander, i stedet for at lade den virkelige verdens økonomer komme til orde. Hans argument står stærkt, fordi han definerer målet og har meget ammunition at skyde med. Og stråmanden bliver i den grad aflivet i løbet af et par hundrede sider. Men de økonomer og embedsmænd, som kun tilskriver sig dele af stråmandens synspunkter, rammes måske ikke af Changs regn af hårdtslående verbale 'håndmadder.'

Find og nedbryd barriererne for vækst

Og nu til den anden bog: Dani Rodrik har et mål med sin artikelsamling, som er udgivet under navnet *One Economics, Many Recipes*: Han vil debattere med udviklingsøkonomer af den slags, som Chang kalder Dårige Samaritanere. Rodrik kalder sig selv en ikke-ortodoks, traditionel økonom, der mener at "homo economicus er i levende live i den fattige del af verden" – altså, at borgerne er økonomisk rationelle individer som beskrevet i de traditionelle teoribøger – og han bruger Washington-økonomien som referenceramme for sine budskaber. Da Rodrik netop diskuterer inden for den traditionelle økonomiske teori, har han også et publikum blandt disse økonomer, som bortfejer ikke-økonomiske analyser af udvikling. Rodrik er på udviklingsøkonomiens hjemmebane, og det er bogens styrke og eksistensberettigelse.

Men han er kritisk, og tilgangen er enkel. Vi skal væk fra ønskelisten af reformer, som i teorien burde virke alle steder, men sjældent gør det. I stedet skal vi tage udgangspunkt i det enkelte land.

Men den traditionelle økonomiske forståelse er stadig brugbar. Sund økonomisk fornuft behøves ikke at være identisk med Washingtons ønskeliste. Det er sandt, at fuld påklædning kræver en række elementer. Men selvom bukserne byttes ud med kakifarvede shorts eller skjorten er spraglet, kan det sagtens sætte skub i markedet. Og det kræver faktisk ikke omfattende reformer som fx 'generelt bedre investeringsklima' eller 'generel handelsliberalisering' at sætte gang i hjulene. Det er den gode nyhed.



På Washingtons ønskeliste finder vi kun sidste års mode.

Den dårlige nyhed er, at det er svært at finde ud af, hvor donorer og embedsmænd skal koncentrere indsatsen.

Men som manna fra himlen præsenterer Rodrik i bogen et værktøj: Vækstdiagnosen. Patienten er det enkelte lands økonomiske struktur; i lægekonsultationen finder vi økonomerne; ved operationsbordet står embedsmændene; og medicinen er institutionelle reformer og økonomiske politikker. Rodriks metode er kort sagt: Med en solid økonomisk diagnose skal man finde de væsentligste barrierer for økonomisk vækst – som oftest er det enten lavt afkast på investeringer eller for høje omkostninger for kapital – og udrette dem.

Dette er ifølge Rodrik den bedste fattigdomsorienterede strategi, og det burde give stof til eftertanke i udviklingsmiljøet.

Værktøjskasse eller en analyse?

Således præsenteres argumentet i bogens første del, og de resterende kapitler diskuterer, hvordan de institutionelle reformer og værktøjer kan tage sig ud.

Men bogen har et problem. Vil den være en værktøjskasse eller en analyse? Vil den i dialog med akademiske økonomer i Washingtons institutioner, eller vil den give redskaber til planlæggere i u-landene? Svarene på disse spørgsmål er uklare, og det er en af barriererne ved at lave en tekstsamling som *One Economics, Many Recipes*. Samtidigt er de blotte forskelle i sprogbrug kapitlerne imellem af og til så markante, at man fornemmer nogle selvmodsigelser. I et par af kapitlerne, fx om demokrati og økonomisk politik, er det tvivlsomt, om Rodrik bliver inden for den traditionelle økonomiske teori, eller snarere hælder til sund fornuft hos de ikke-traditionelle økonomer, som fx Chang repræsenterer.

De to bøger kompletterer hinanden godt. Rodriks bog præsenterer en solid økonomisk diskussion med gode case-studier af økonomisk vækst. Changs bog er den kulørte, men saglige bekræftelse af anden halvdel af titlen på Rodriks bog: mange opskrifter. Et eksempel er, at mens Rodrik glimrende giver baggrunden for, hvorfor det er vigtigt for et u-land at have alburommet til at foretage satsninger og have virksomheder, der kan eksperimentere med nye varegrupper, kan Chang sætte billeder på.

Da finske Nokia gik fra at lave gummistøvler til mobiltelefoner tabte elektronikafdelin-

gen penge i 17 år, og det tog japanske Toyota 30 år at lave moderne biler under toldbeskyttelser og subsidier. Men nu er Toyota synonym med moderne, og enhver kan se på gaden eller i en togkupé at Nokias mobil-satsning har frugt.

Mantra om markedsadgang

Det er i vendingen *mange opskrifter*, at Chang og Rodrik finder fælles fodslag. For eksempel er begge forfattere fortalere for handel og eksport, men fastholder, at åbenhed ikke nødvendigvis kræver frihandel.

Med en underliggende kritik af mange europæiske NGO'er argumenterer de to økonomer for, at det nok er værdifuldt for u-landene at kunne eksportere landbrugsvarer til de rige lande, men at det ikke er tilstrækkeligt, hvis u-landene skal kravle op ad den økonomiske rangstige.

Udviklingslandene har bundet sig selv fast på en uheldig spiral ved at kræve bedre markedsadgang i EU og USA, mens det er endnu vigtigere at beholde retten til hjemlige udviklingseksperimenter.

Rodrik skriver med henvisning til Verdenshandelsorganisationen WTO: "Når det kommer til udvikling, er byttet med reduceret udviklingspolitisk autonomi i Syd for bedre markedsadgang i Nord en dårlig handel." Og Chang: "Handel er ganske simpelt for vigtig for økonomisk udvikling til at blive overladt til frihandelsøkonomer."

De er begge enige om, at frihandel måske

handler om global effektivisering af vores eksisterende ressourcer, men ikke om, hvordan man udvikler nye og bedre ressourcer på lang sigt. Og netop dette er udfordringen for de fleste lande i verden i dag.

Men hvad angår opskrifter for udvikling lægger de vægten lige så forskelligt, som de begge mener, at man kan. Mens Chang konstant peger på produktivitetsstigninger igennem teknologisk fremdrift, ser Rodrik et tydeligt link mellem udvikling og spredning i økonomiske aktiviteter – faktisk modsat af de komparative fordeles teori om specialisering. Jo mere diversificeret, desto bedre. På trods af forskelle i fokus og teorier er de to økonomer er i al fald enige om én ting: På Washingtons ønskeliste finder vi kun sidste års mode.

Adrian Lema er konsulent og ansat ved UNEP Risø Centre on Energy, Climate and Sustainable Development i Roskilde.

Ha-Joon Chang er koreansk økonom ved Cambridge University. Bad Samaritans: Rich Nations, Poor Policies and the Threat to the Developing World. Random House, 2007. 276 sider, £17.09 (171 kr.)

Dani Rodrik er tyrkisk-amerikansk økonomiprofessor på Harvard University. One Economics, Many Recipes. Princeton University Press, 2007. 263 sider, £19.95 (200 kr.)

Danmarks mest internationale gratis avis direkte til din dør

Ja tak, jeg vil gerne modtage avisen Udvikling otte gange om året, helt gratis.

Navn _____
 Adresse _____
 Postnr. / By _____

POST
 Sendes ufrankeret
 Modtageren betaler porto

Schultz Distribution A/S
 Herstedvang 12
 +++ 4789 +++
 2620 Albertslund

Udvikling er Danidas gratisavis, der bringer nyheder, baggrund og debat om dansk udviklingsbistand og levevilkårene i verdens fattigste lande.

Send kuponen, ring 43 22 73 00 eller besøg www.udvikling.dk

KONSULENTRIKRISE ELLER NØDVENDIG NYTÆNKNING?

Af Emmanuelle Diehl, Olga Ege & Stine Lehmann-Larsen, SELA Advisory Group

Som partnere i en nyopstartet konsulentvirksomhed var det en deprimerende oplevelse at læse artiklerne om 'konsulentkrisen' i sidste udgave af *Udvikling*, med reference til udlåneringen af Danida-opgaver, nedskæringen af brug af konsulenttydelser samt *Copenhagen Development Consultings* konkurs. Ændringerne i Danidas anvendelse af konsulenttydelser har naturligvis stor indflydelse på konsulentbranchens såkaldte nedgang på det danske marked, men i overensstemmelse med Jeef Bech Hansen vil vi argumentere for, at Danida-opgaver ikke er altafgørende for gamle som nye konsulentbureauers velfærd. Ej heller for etableringen af nye danske konsulentvirksomheder.

Konsulenter er i udgangspunktet fleksible og omskiftelige, og det vil derfor være en nærliggende tanke at forvente den samme foranderlighed indenfor selve konsulentbranchen. De store konsulentbureauer har allerede succesfuldt afsøgt andre markeder, og det samme gør sig naturligvis gældende for de mindre virksomheder. Som nyopstartet konsulentvirksomhed er der rent strategisk ingen fidus i at ligge sig op ad de større bureauer, og derfor har vi – som andre firmaer i samme situation – omlagt taktikken og satser på andre opgaver end netop Danida, Sida eller Norad.

I stedet rådgiver vi primært mindre NGO'er og private virksomheder, der arbejder med udviklingsprojekter af forskellig karakter.

Dette er ikke kun en konsekvens af Danidas ændrede politik og de store firmaers dominans på markedet i forhold til statslige organisationer, men en helt naturlig reaktion på globaliseringen og nye uafdækkede markeder.

Markedet har udviklet sig, og det må konsulenterne og virksomhederne selvsagt også – både i forhold til personalepolitik og virksomhedsstruktur. Innovation er derfor nøgleordet for konsulentvirksomheder, der vil frem på markedet. I tråd hermed har vi forsøgt at opbygge vores virksomhed på utraditionel vis, med få ansatte på hovedkontoret, men har til gengæld en stor styrke af freelancekonsulenter tilknyttet. Ved at udnytte blot en lille del af den ekspertise, der findes inden og uden for landets grænser, er det muligt at brede sig over en større erfaringsbase og endda få en uvurderlig regionalspecifik viden med i hatten, som de lokale konsulenter besidder.

Endvidere er den unge generation af konsulenter ikke bange for at gå ned i løn, hvilket betyder, at mindre NGO'er og private virksomheder i eksempelvis Afrika og Mellemøsten, uden den store kapital, kan betale for konsulenttydelser, der ellers kun var forbeholdt statslige organisationer, veletablerede virksomheder og rammeorganisationer. Samtidig kan man kritisk spørge, hvorfor konsulentlønningerne skal være så høje, når man arbejder i og med verdens fattigste lande. I stedet for timelønninger på op over kr. 1.000, synes det vigtigere at sats på helt anderledes resonerede lønninger og dermed gøre en

markant forskel for den organisation eller det firma, der reelt har brug for konsulentbistand.

Således mener vi ikke, at fremtiden ligger i Danida-opgaver, men i at afsøge nye spændende markeder gennem anderledes salgsstrategier og konsulenter, der er til at betale. Herved vil nye virksomheder ikke være så afhængige af Danida som 'fødselskæmper'. Så hvis virksomhederne ikke er bange for at lægge en radikal anderledes moderne virksomhedsstrategi, ser vi ingen grund til Frank Laybourns dommedagsprofeti for konsulentbranchens stagnering.

www.selaadvisorygroup.com

Tre nystartede konsulenter kommenterer artiklerne om rådgivningsbranchens krise i *Udvikling* nr. 8/2007.



Emmanuelle Diehl (MA International Politik og Sikkerhed), **Olga Ege** (cand.scient.soc) og **Stine Lehmann-Larsen** (cand.scient.soc og MA Konfliktløsning) har sammen startet konsulentfirmaet SELA Advisory Group. Det er en global og netværksbaseret virksomhed, der bistår og rådgiver private virksomheder samt internationale og lokale NGO'er og offentlige institutioner, der opererer i udviklingslande og konflikttrante områder.



DEBAT

OVERBEFOLKNING – ET TABU

Om menneskelig dårskab skrev Oscar Wilde (forfatter 1854-1900) følgende evigt aktuelle:

"Det forekommer undertiden, at Gud, da han skabte mennesket, i nogen grad overvurderede sine evner." Verdens klimamøde på Bali sluttede i december, og resultatet blev vel, nogenlunde, som forventet:

Alle deltagende lande har vedkendt sig de menneskeskabte klimaproblemer – i alle tilfælde i sådan en grad, at der er noget at arbejde videre med på 'Københavns-mødet' i 2009 (COP15, red.).

Det som er særdeles utifredsstillende og uforståeligt er, at emnet befolkningstilvækst overhovedet ikke kom på dagsordenen ved dette verdens klima møder.

Enhver kan se i befolkningsprognoserne for verden – se fx landene i Afrika frem mod 2020 – at begrænsninger i tilvæksten af mennesker også må under debat.

Men nej, debat om dette emne er fortsat tabu, forstå det hvem der kan.

Fravær af debat

Jo flere mennesker vi bliver på kloden, jo

større forbrug vil vi jo have. Alle ønsker jo en høj levestandard, og hermed oges træk på de fælles ressourcer.

Der er en nærliggende risiko for, at kloden ødelægges blandt andet på grund af overbefolkning og forurening.

Befolkningerne i de fattige lande vil først, og hårdest, blive ramt af disse problemer. Emnet – befolkningsproblematikken – er nævnt i FN's 2015 mål, men debatten og informationen herom er nærmest, totalt, fraværende!

For ikke at tale om det konfliktpotentiale,

som ligger i befolkningstilvækstproblematikken – som vi jo allerede i dag oplever jævnt for terroren i verden.

Klimaminister Connie Hedegaard og udviklingsminister Ulla Tørnæs må se til, at disse emner kommer på dagsordenen ved de internationale møder.

Kjeld Krageskov
Klosterbanken 18
Slagelse



PIA LARSEN NY FIRMA-FUNDRAISER I CARE DANMARK



Foto: Jens Hammer/Webshot.

Af Line Lagoni Leonhard

Hvorfor har du valgt at skifte job fra MF'er til NGO-medarbejder?

Det har været et meget privilegeret og udfordrende job at være medlem af Folketinget i 17 år. Men på et tidspunkt kunne jeg mærke, at det var ved at være på tide at skifte spor, hvis jeg også skulle nå at få et arbejdsliv uden for det politiske magtcentrum, inden det var for sent, og det har helt fra starten været min hensigt. Jeg var 13 år i det private erhvervsliv for Folketinget, så på den måde slutter jeg nu ringen.

Hvad er det konkret for partnerskaber, CARE promoverer?

Fundraising har man kendt til i lang tid. Det nye ved dette er, at vi forsøger at finde private virksomheder, som også vil gå ind og arbejde i et aktivt partnerskab i de lande, hvor CARE Danmark allerede er.

Hvem og hvor mange er med nu?

Det er en nyoprettet stilling, jeg skal varetage, men der er allerede lidt i gang. Der er blandt andet etableret kontakt til flere store multinationale virksomheder, hvor den internationale del af CARE i nogle tilfælde også har et samarbejde.

Hvordan kan det være, at det lige netop blev CARE, du har valgt at arbejde for?

Jeg havde besluttet at stoppe i Folketinget, og så begyndte jeg at stikke følere ud, og der fik jeg blandt andet kontakt til CARE, som jeg kendte i forvejen fra mit arbejde som udviklingspolitisk ordfører.

Jeg har altid godt kunnet lide CARE og den måde, de arbejder på. Jeg har godt kunnet lide, at der ikke har været en meget partipolitisk linje i CARE. CARE har hele tiden gjort meget ud af at være apolitisk.

Hvad bliver din vigtigste opgave for CARE?

Den vigtigste opgave bliver at få etableret længerevarende partnerskaber, hvor virksomheder går ind sammen med CARE og arbejder på projekter i lande, hvor CARE allerede arbejder. De partnerskaber skal være sådan, at virksomhederne synes, der også er noget i det for dem.

Det er mit indtryk, at man har ønsket at komme i gang med den her retning i et stykke tid, men har måske ikke rigtig kunnet finde ud af, hvordan det præcis skulle formuleres – og så havde jeg god erfaring både fra Folketinget og fra tidligere erhvervsarbejde. Det ville være en skam at smide den erfaring væk. Jeg synes, det var optimalt for mig, og CARE havde åbenbart et ønske om at kombinere det politiske med det erhvervs-mæssige – og det passede jo meget godt til min profil.

Hvordan vil du takle de politiske problematikker i udviklingsverdenen nu, hvor du sidder på den anden side af bordet?

Det kan godt ende med at blive svært, men jeg vil forsøge ikke at blande mig i det på den led. Der er andre folk til at tage sig af det mere politiske. Det er ikke min opgave. Jeg har lagt vægt på ikke at få et job, hvor jeg skulle lobbye hos mine tidligere kolleger på Christiansborg. Så kunne jeg lige så godt være blevet på posten.

Er der nogen udviklingslande, som har din særlige interesse?

Jeg vil ikke fremhæve nogen frem for andre. Jeg har rejst meget i Afrika, og der er masser af udfordringer der. Alle de afrikanske landebesøg, jeg har været på, kan jeg finde noget positivt i. Jeg har også været i Vietnam, som jo er et af CAREs allerstørste programlande, men jeg har desværre ikke været i Nepal endnu, det har jeg til gode – men det bliver måske aktuelt på et tidspunkt i det nye job. Jeg skal jo ud og se, hvad vi laver, så jeg kan sælge ideerne til virksomhederne. Jeg tror, det er min styrke, at jeg selv har været meget i udviklingslandene – det gør mig i stand til at gennemskue projekterne frem for nogen med en mere akademisk tilgang for eksempel.

Line Lagoni Leonhard er journalistpraktikant i Udenrigsministeriet.

Efter 17 år i Folketinget, senest som udviklingspolitisk ordfører for Venstre, har 51-årige Pia Larsen valgt at skifte taburetten i Folketinget ud med en post som Corporate Partnership Manager for Care Danmark.

NYT OM NAVNE FEBRUAR 2008

BILATERALE RÅDGIVERE

Camilla Holbech, 35, er kontraktansat som seniorrådgiver ved Environment and Urban Sector Programme i Bhutan med tjenestested i Thimphu.

Mikael Palme Malinovsky, 49, er blevet kontraktansat som seniorrådgiver ved Environment, Cleaner Production Component i Vietnam med tjenestested i Hanoi.

Birgit Westphal Victor, 59, er blevet kontraktansat som seniorrådgiver ved HIV/AIDS and Health Support Programme i Mozambique med tjenestested i Maputo.

NGO'ER



Annelie Abildgaard, 41, er ansat som ny kommunikationschef i u-landsorganisationen IBIS. Her får hun får ansvaret for IBIS' aktiviteter i Danmark herunder oplysning, presse, fundraising og medlemsaktiviteter.

Kåre Schelde Christensen er ansat af Sudanmissionen som islam- og landskonsulent. Han skal videreføre dialogarbejdet i Kristent



Informations og Videnscenter om Islam og Kristendom (KIVIK) i Århus og samtidig være med til at formidle viden i Danmark om Sudanmissionens arbejde i Afrika.

Pia Dyrhagen, 30, er udsendt af Folkekirkens Nødhjælp til Bisjkek, Kirgistan. Her skal hun arbejde som programmedarbejder og fundraiser.

Jeaneet Flørnæss Fischer, rejser i slutningen af januar til Egypten som volontør for Danmission. Den 24-årige bachelor i samfundsvidenskab skal bistå udviklingsafdelingen i Nil-landets største NGO med administrative opgaver i tilknytning til projekter, der sigter på at forbedre levevilkårene i fattige landsbyer og storbykvarterer.

Grace Freiwat udsendes 1. februar af Danmission som volontør til Beirut i Libanon.



Verdensdiabetesfonden (WDF) har ansat **Astrid E. Hasselbalch**, 30, som programkoordinator. Astrid E. Hasselbalch har tidligere har været tilknyttet Mellemfolkeligt Samvirke i Zambia.



Dansk Røde Kors udsender **Behzad Katai**, 49, til Sudan. I de næste to år skal han lede Dansk Røde Kors' arbejde i landet. Behzad Katai bliver ansvarlig for projekter for flygtninge og fordrevne i det sydlige Sudan.

Peter Hyll Larsen, 34, tiltræder som projektkoordinator for programmet 'Education Rights' hos ActionAid International i London.



Kristian Rendtorff Skovmose, 44, er ansat af Sudanmissionen fra 1. januar som ny generalsekretær. Fra 2000 har han været tilknyttet Godvad sogn i Silkeborg, fra 2002 som sognepræst. I efteråret 2006 var han den første udsendte gæstelærer på den lutherske kirkes præsteseminarium i Nigeria.



Hanne Strandgaard, 37, er ansat som programkoordinator i Verdensdiabetesfonden (WDF).

ADRA har ansat **Vanda Præstiin**, 31, som programkoordinator og **Jacob Nue Møller**, 30, som kommunikationskoordinator.

ANDRE

Klaus Aa. Bustrup, 60, er fra nytårsskiftet tiltrådt som ny formand for Danidas Styrelse, hvor han afløser Holger Bernt Hansen. Klaus Aa. Bustrup kommer fra en post som administrerende direktør i Landbrugsrådet.



Anja Dalgaard-Nielsen, 36, tiltræder som chef for Politiets Efterretningstjenestes afdeling for forebyggende sikkerhed og indtræder samtidig i PET's ledelse. Hun skal styrke den forebyggende indsats mod terrorisme og radikalisering.

Thorkild Høyer, 60, er valgt som ny formand for bestyrelsen i Rehabiliterings- og Forskningscenteret for Torturofre (RCT) i København.

Jens Modvig, 54, er tiltrådt som sundhedsfaglig programmanager i den internationale afdeling hos Rehabiliterings- og Forskningscenteret for Torturofre (RCT) i København.

Rune Rasmussen, 34, er udnævnt til administrerende direktør for IMPACT. Organisationen arbejder primært med implementering af anti-korrupsionslovgivning og god regeringsførelse i udvalgte udviklingslande.

ALLE BØRNENE BLEV REDDET, UNDTAGEN TO - DE HAVDE INGEN NGO



I NGO-land. En hvid firehjulstrækker fra en af Phnom Penhs talrige NGO'er. Foto: Ty Stange.

Sig ordet 'gadebørn' i Cambodja, og du vil møde mængder af lokale og internationale NGO'er, der ønsker at forbedre livet for landets børn. Phnom Penh er blevet et mekka for gode (og mindre gode) gerninger, men konkurrencen om pengene er hård.

Af Ulrikke Moustgaard, Phnom Penh

Tv'et er tunet ind på morgens nyheder fra CNN, og i den neonrørsoplyste restaurant er små grupper af mænd og kvinder i ensfarvede, farvestrålende T-shirts netop i gang med at indtage dagens første måltid.

Vi befinder os til morgenbuffet på *Golden Gate Hotel* i centrum af Cambodjas hovedstad Phnom Penh. Hotellet ligger midt i et område, der populært kaldes 'NGO-land': Et kvarter, der huser både ambassader, regeringskontorer og et stort antal hjælpeorganisationer. Fælles for mange af dets gæster er, at de er i Cambodja for at besøge en NGO. Og skal man tro morgenmadsgæsternes logopåtrykte T-shirts, er ikke så få af dem kommet for at hjælpe landets børn og unge.

De er ikke alene. Masser af mennesker ønsker at give Cambodjas børn en hjælpende hånd, uanset om målgruppen hedder gadebørn, limsniffende børn, handicappede børn, prostituerede børn, hiv-smittede børn eller noget helt sjette. Faktisk findes der så mange NGO'er i Phnom Penh, som er dedikeret til at arbejde for børns rettigheder, at selv erfarne folk inden for udviklingsbranchen er overraskede, når de kommer til landet.

– Her er virkelig mange om budet, bekræfter Tom Barthel Hansen, chef for Danmarks repræsentationskontor i Phnom Penh.

Tom Barthel Hansen kom til Cambodja for få måneder siden. Han har tidligere været udstationeret i Bangladesh, Nicaragua, Kenya og Lesotho. Ingen af stederne har han set så mange NGO'er som i Cambodja.

Uendelige tal og møder

De mange NGO'er er også et emne, der jævnligt er genstand for samtale i ambassadekredse og blandt donorer.

– Som donor skal man være meget op-

mærksom på NGO'erne, for der er stor konkurrence mellem dem, og det er en industri. Der findes mange NGO'er, som gør et fortræffeligt stykke arbejde. Men der findes desværre også brodne kar, som virker som rene pengemaskiner, blomstrer op og dør kort tid efter. Der har været eksempler i provinsen på NGO'er, som kun levede én dag. Eller NGO'er der har meget svært ved at redegøre for deres budget, siger Tom Barthel Hansen.

Den slags organisationer er der mange af i Phnom Penh, mener en anonym kritiker, som på en blog på internettet langer hårdt ud efter den cambodjanske NGO-scene:

"Vi ved alle, at de pengepugere, der optræder som NGO'er, alene eksisterer for at arrangere og deltage i uendelige rækker af meningsløse møder. Deres eneste formål er at observere og lave statistikker og så mødes igen for at gentage den selvsamme proces", skriver bloggeren.

INGO-land

At der er penge at hente i hjælp til fattige, cambodjanske børn og andre problemer i landet, vidner Phnom Penhs 'NGO-land' i sig selv om, hvis man sammenligner kvarteret med den øvrige hovedstad: Store hvide Land Rovers med organisationslogoer på siderne cruiser dagligt gennem de små gader i en lind strøm. Lækre cafeer med kurvemøbler, cafe latte og trådløst internet udgør den perfekte ramme til frokostmøder, hvor man også kan orientere sig om verdens gang fx i den engelsksprogede avis *Cambodian Daily* eller ugeavisen *Development*, der bringer nyheder relateret til udvikling. De smukke huse i kvarteret, som stammer fra den franske kolonitid, huser adskillige hjælpeorganisationer. Og lige

om hjørnet fra Golden Gate Hotel kan man shoppe i det store vestlige supermarked *Lucky*, der kan byde på alt lige fra japanske kvalitetsbleer til dansk øl.

Der findes ikke nogen tal på, præcist hvor mange NGO'er, som arbejder med børnerettigheder, der findes i landet, da mange af organisationerne arbejder med flere områder på én gang. Derfor er det også umuligt at sige noget om, hvor stor gennemstrømningen af NGO'er er. Men der er mange. Fx er der 23 NGO'er i koalitionen COSECAM, der alene arbejder med seksuelt misbrug af cambodjanske børn.

Men selv blandt nogle af de NGO'er, *Udvikling* har talt med, er der skepsis over for området.

– Da jeg kom til Phnom Penh for nogle år siden, arbejdede jeg i en NGO, som havde et tæt samarbejde med en japansk organisation og som blandt andet skulle hjælpe hiv-smittede børn. Men det viste sig hurtigt, at tingene ikke var, som de skulle være. Jeg havde et stærkt indtryk af, at det virkelige formål med NGO'en var at importere japansk plantemedicin, fortæller en japansk kvinde, der ikke ønsker sit navn offentliggjort.

Hun forlod NGO'en efter kort tid og arbejder i dag i en anden NGO, som hjælper børn, der har været udsat for trafficking, som er et andet 'darling-område' for donorerne.

Trafficking er 'in'

Det store fokus på især børns rettigheder i Cambodja er et resultat af, at donorerne i landet prioriterer ensidigt, mener Cambodjas tidligere ligestillingsminister Mu Sochua, der stod bag landets første kvindeorganisation i

midten af 1990'erne, og som siden har kæmpet mod prostitution og vold mod kvinder.

– Donorerne lægger alt for meget vægt på emner som fx trafficking. Trafficking er blevet det politisk korrekte indsatsområde. Donorerne er også for ukritiske – både over for regeringen og over for de organisationer, de støtter. De burde se mere på andre områder, fx konsekvenserne for kvinder og børn, der bliver frarøvet land, siger Mu Sochua, som i dag er vicegeneralsekretær i arbejderpartiet *Sam Rainsy*.

Donorer og NGO-folk fra nær og fjern er i øvrigt langt fra de eneste, der gerne vil hjælpe landets børn. Det gælder også flere og flere turister, som gerne vil besøge et børnehjem, når de er i Cambodja. Derfor har nogle taxa-chauffører faste aftaler med børnehjem, hvor de får kommission, hvis de kører turisterne derhen, mens enkelte hoteller reklamerer for udvalgte børnehjem mod betaling.

Nogle børnehjem eksisterer faktisk kun, fordi det generer penge, fortæller en NGO-ansat i Cambodja. Han besøgte et nyt børnehjem for hiv-smittede børn, som åbnede i 2007, og spurgte lederen af hjemmet om baggrunden.

– Ingen af de andre børnehjem, som reklamerer i hotellerne, havde børn med aids, forklarede lederen, der tidligere havde været turguide i Phnom Penh.

Ulrikke Moustgaard er freelancejournalist og har netop besøgt Cambodja.

Den blog, der omtales i artiklen, kan læses på <http://crossingcambodia.blogspot.com/>

MASKINEL MAGASINPOST
Id-nr. 42328
Returadresse:
Postboks 7777
DK-7000 Fredericia

